

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI

ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA ÖĞRENCİ
DEVAMSIZLIĞININ NEDENLERİ
AKSARAY İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AHMET OKAN ÖCAL

DANIŞMAN

DOÇ. DR. BURCU YAVUZ TABAK

AKSARAY - 2025

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI

ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA ÖĞRENCİ
DEVAMSIZLIĞININ NEDENLERİ
AKSARAY İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AHMET OKAN ÖCAL

DANIŞMAN: DOÇ.DR. BURCU YAVUZ TABAK

JÜRİ ÜYESİ: DOÇ.DR. EMEL TÜZEL İŞERİ

JÜRİ ÜYESİ: DOÇ.DR. ŞENYURT YENİPİNAR

AKSARAY - 2025

TELİF HAKLARI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu raporun tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla raporun teslim tarihinden itibaren 24 ay sonra rapordan fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Ahmet Okan

Soyadı : ÖCAL

Bölümü : Eğitim Yönetimi

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenci Devamsızlığının Nedenleri
Aksaray İli Örneği

İngilizce Adı : Causes of Student Absenteeism in Secondary Education
Institutions Aksaray Province Sample

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Rapor yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışında tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı : Ahmet Okan ÖCAL

İmza :

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

Ahmet Okan ÖCAL tarafından hazırlanan “Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenci Devamsızlığının Nedenleri Aksaray İli Örneği” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

	<u>Kabul</u>	<u>Ret</u>	<u>İmza</u>
Danışman: Doç.Dr. Burcu YAVUZ TABAK (Eğitim Bilimleri, Aksaray Üniversitesi)	☐	☐	
Üye: Doç.Dr. Emel TÜZEL İŞERİ (Eğitim Bilimleri,Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi)	☐	☐	
Üye: Doç.Dr. Şenyurt YENİPİNAR ((Eğitim Bilimleri, Aksaray Üniversitesi)	☐	☐	
Tez Savunma Tarihi: 13/06/2025			

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nuntarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Aybala ÇAYIR
İmza

TEŞEKKÜR SAYFASI

Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmam boyunca değerli yardım ve yönlendirmelerinden dolayı tez danışmanım sayın Doç. Dr. Burcu YAVUZ TABAK'a; tez öncesi ders dönemlerinde öğrettikleriyle bana katkı sağlayan değerli hocalarım sayın Doç. Dr. Şenyurt YENİPİNAR ve sayın Prof. Dr. Kamil YILDIRIM'a teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca tükenmişlik noktasına geldiğim anlarda bana sürekli moral vererek destek olan, beraber geçirebileceğimiz kıymetli dakikaları hayatlarından çaldığım değerli hayat arkadaşım Kübra ÖCAL ve biricik kızım Özüm ÖCAL'a minnet ve teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca tez süreci boyunca tarama, çıktı alma, üst yazı yazma gibi tüm evrak işlerinde bana yardımcı olan sayın Bilg. İşlt. Nursal UYSAL'a çok teşekkür ederim.

Yaptıklarıyla bilim dünyasına ve insanlık tarihine katkı sunmuş; refah düzeyi yüksek teknolojik bir çağda modern, bilimle iç içe, demokratik ve en önemlisi çağdaşça yaşamamızı sağlayan tüm bilim insanlarına saygılarımı sunar, sonsuz teşekkür ederim.

ÖZET

Bu araştırmanın önemi ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin devamsızlık sebeplerini ailelerin sosyoekonomik durumları ile ilişkilendirmesi açısından alanyazına kuramsal olarak farklı bir bakış açısı kazandırmasıdır. Araştırmanın hedefi öğrencilerin devamsızlık nedenleri ile çeşitli demografik özellikler arasındaki ilişkiyi incelemek ve devamsızlık problemi için çözüm yolları bulmaktır. Araştırmanın amacı, ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin devamsızlık nedenleriyle ailelerin sosyoekonomik durumları arasındaki ilişkiyi öğrencilerin görüşleri doğrultusunda incelemektir.

Araştırma betimsel tarama modelinde nicel yöntemle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, Aksaray Merkez’de bulunan 38 ortaöğretim kurumundaki 14.586 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini bu evrenden seçilen 11 ortaöğretim kurumundaki 4487 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma için “Devamsızlık Nedenleri Formu” (Öztekin, 2013) veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Çalışmanın bulgularının değerlendirilmesi için SPSS 22.0 yazılımı kullanılmıştır. Veriler normal dağılım göstermediği için analizde parametrik olmayan testler tercih edilmiştir.

Anahtar Kelimeler : Devamsızlık nedenleri, öğrenci, aile, öğretmen, okul ve okul yöneticisi, sağlık problemi, arkadaş çevresi, çevresel faktörler

Bilim Kodu : 12601

Sayfa Adedi : 76

Yazar : Ahmet Okan ÖCAL

Danışman : Doç. Dr. Burcu YAVUZ TABAK

ABSTRACT

The significance of this study lies in its contribution to the literature by providing a theoretical perspective that associates students' absenteeism in secondary education institutions with the socioeconomic status of their families. The primary objective of the research is to examine the relationship between students' reasons for absenteeism and various demographic characteristics, and to propose potential solutions to the issue of absenteeism.

The research was conducted using a quantitative method within the framework of a descriptive survey model. The study population consists of 14,586 students enrolled in 38 secondary education institutions located in the city center of Aksaray. The sample comprises 4,487 students selected from 11 of these schools. Data were collected using the "Absenteeism Reasons Form" developed by Öztekin (2013). The data were analyzed using SPSS 22.0 software. As the data did not show a normal distribution, non-parametric tests were preferred in the analysis process.

Keywords : Causes of absenteeism: student-related, family-related, teacher-related, school and school administration-related, health problems, peer influence, and environmental factors

Science Code : 12601

Number of Pages : 76

Author : Ahmet Okan ÖCAL

Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Burcu YAVUZ TABAK

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKLARI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR SAYFASI	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
SİMGELER VE KISALTMALAR	xii
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Tanımlar	6
İKİNCİ BÖLÜM	7
KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Devamsızlıkla İlgili Mevcut Durum	7
2.2. Devamsızlık Kavramı.....	8
2.3. Devamsızlıkla İlgili Yasal Çerçeve.....	9
2.3.1. 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu.....	10
2.3.2. 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu	11
2.3.3. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği.....	12
2.4. Devamsızlık Türleri	12
2.4.1. Mazeretli (Özürlü) ve Mazeretsiz (Özürsüz) Devamsızlık	12
2.4.2. Sürekli Devamsızlık.....	14
2.5. Devamsızlık Nedenleri.....	14
2.5.1. Öğrenci Kaynaklı Nedenler.....	18
2.5.2. Aile Kaynaklı Nedenler.....	19
2.5.3. Öğretmen Kaynaklı Nedenler	20
2.5.4. Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı Nedenler	21
2.5.5. Sağlık Problemi Kaynaklı Nedenler.....	22

2.5.6. Arkadaş Çevresi Kaynaklı Nedenleri.....	23
2.5.7. Çevresel Faktör Kaynaklı Nedenler	24
2.6. Devamsızlığın Etkileri	25
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	27
YÖNTEM	27
3.1. Araştırma Modeli	27
3.2. Evren ve Örneklem	27
3.3. Veri Toplama Araçları	30
3.3.1. Demografik Bilgi Formu.....	30
3.3.2. Devamsızlık Nedenleri Formu	30
3.4. Veri Toplama Süreci	31
3.5. Veri Analizi.....	31
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	33
BULGULAR	33
4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemi ile İlgili Elde Edilen Bulgular	33
4.1.1. Öğrenci Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine Ait Bulgular.....	33
4.1.2. Aile Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine Ait Bulgular	34
4.1.3. Öğretmen Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine Ait Bulgular	35
4.1.4. Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine Ait Bulgular.....	35
4.1.5. Sağlık Problemi Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine Ait Bulgular.....	37
4.1.6. Arkadaş Çevresi Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine Ait Bulgular	37
4.1.7 Çevresel Faktör Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine Ait Bulgular.....	38
4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemi ile İlgili Elde Edilen Bulgular	38
4.2.1. Devamsızlık Nedenlerinin Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul ve Okul Yöneticisi, Sağlık Problemi, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktör Kaynaklı Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi	39
4.2.2. Devamsızlık Nedenlerinin Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul ve Okul Yöneticisi, Sağlık Problemi, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktör Kaynaklı Alt Boyutlarının Sınıf Tekrarı Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	40
4.2.3. Devamsızlık Nedenlerinin Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul ve Okul Yöneticisi, Sağlık Problemi, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktör Kaynaklı Alt Boyutlarının Sosyal Kültürel Faaliyetler Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi	41
4.2.4. Devamsızlık Nedenlerinin Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul ve Okul Yöneticisi, Sağlık Problemi, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktör Kaynaklı Alt Boyutlarının Sınıf Düzeyi Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	42

4.2.5. Devamsızlık Nedenlerinin Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul ve Okul Yöneticisi, Sağlık Problemi, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktör Kaynaklı Alt Boyutlarının Okula Gitme Şekli Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	45
4.2.6. Devamsızlık Nedenlerinin Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul ve Okul Yöneticisi, Sağlık Problemi, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktör Kaynaklı Alt Boyutlarının Devamsızlık Durumu Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi	47
4.2.7. Devamsızlık Nedenlerinin Okul Dışında Maddi Gelir Sağlayacak Bir İşte Çalışma Değişkenine Göre Farklılığına Dair Mann Whitney-U Testi Verileri	49
4.2.8 Devamsızlık Nedenlerinin Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul ve Okul Yöneticisi, Sağlık Problemi, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktör Kaynaklı Alt Boyutlarının Gelir Düzeyi Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	50
4.2.9. Devamsızlık Nedenlerinin Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul ve Okul Yöneticisi, Sağlık Problemi, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktör Kaynaklı Alt Boyutlarının Kardeş Sayısı Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	52
4.2.10. Devamsızlık Nedenlerinin Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul ve Okul Yöneticisi, Sağlık Problemi, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktör Kaynaklı Alt Boyutlarının Kalınan Yer Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi.....	54
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	58
SONUÇ.....	58
5.1. Tartışma ve Sonuç.....	58
5.1.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemi ile Elde Edilen Sonuç ve Tartışma.....	58
5.1.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemi İle Elde Edilen Sonuç ve Tartışma.....	60
5.2. Öneriler.....	62
5.2.1. Araştırmacılar İçin Öneriler.....	62
5.2.2. Uygulayıcılar İçin Öneriler.....	62
KAYNAKÇA	64
EKLER.....	71
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ TEZ DEĞERLENDİRME FORMU	76

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.2.1. Örnekleme Oluşturan Ortaöğretim Kurumlarının Öğrenci Sayıları.....	28
Tablo 3.2.2. Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı	29
Tablo 3.2.3 Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı	29
Tablo 4.1.1. Öğrenci Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine Ait Bulgular.....	33
Tablo 4.1.2. Aile Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine Ait Bulgular	34
Tablo 4.1.3. Öğretmen Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine Ait Bulgular.....	35
Tablo 4.1.4. Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine Ait Bulgular.....	35
Tablo 4.1.5. Sağlık Problemi Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine Ait Bulgular	37
Tablo 4.1.6. Arkadaş Çevresi Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine Ait Bulgular.....	37
Tablo 4.1.7. Çevresel Faktör Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine Ait Bulgular.....	38
Tablo 4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemi ile İlgili Elde Edilen Bulgular.....	38
Tablo 4.2.1. Devamsızlık Nedenlerinin (Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul/Okul Yöneticisi, Sağlık, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktörler) Cinsiyet Değişkenine Göre Değerlendirilmesi.....	39
Tablo 4.2.2. Devamsızlık Nedenlerinin (Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul/Okul Yöneticisi, Sağlık, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktörler) Sınıf Tekrarı Değişkenine Göre Değerlendirilmesi.....	40
Tablo 4.2.3. Devamsızlık Nedenlerinin (Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul/Okul Yöneticisi, Sağlık, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktörler) Sosyal Kültürel Faaliyetler Değişkenine Göre Değerlendirilmesi.....	41
Tablo 4.2.4. Devamsızlık Nedenlerinin (Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul/Okul Yöneticisi, Sağlık, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktörler) Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Değerlendirilmesi.....	42
Tablo 4.2.5. Devamsızlık Nedenlerinin (Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul/Okul Yöneticisi, Sağlık, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktörler) Okula Gitme Şekli Değişkenine Göre Değerlendirilmesi.....	45
Tablo 4.2.6. Devamsızlık Nedenlerinin (Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul/Okul Yöneticisi, Sağlık, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktörler) Devamsızlık Durumu Değişkenine Göre Değerlendirilmesi.....	47
Tablo 4.2.7. Devamsızlık Nedenlerinin Okul Dışında Maddi Gelir Sağlayacak Bir İşte Çalışma Değişkenine Göre Farklılığına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	49
Tablo 4.2.8. Devamsızlık Nedenlerinin (Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul/Okul Yöneticisi, Sağlık, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktörler) Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Değerlendirilmesi.....	50

Tablo 4.2.9. Devamsızlık Nedenlerinin (Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul/Okul Yöneticisi, Sağlık, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktörler) Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Değerlendirilmesi.....52

Tablo 4.2.10. Devamsızlık Nedenlerinin (Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul/Okul Yöneticisi, Sağlık, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktörler) Kalınan Yer Değişkenine Göre Değerlendirilmesi54

SİMGELER VE KISALTMALAR

f	Frekans
%	Yüzde
SS	Standart Sapma
n	Eleman Sayısı
$\bar{X}$	Ortalama
ERG	Eğitim Reformu Girişimi
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
OECD	Organisation for Economic Co-Operation and Development
PISA	Programme for International Student Assessment
UNICEF	United Nations Children's Fund

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmanın problem durumu tanımlanarak, ilgili alan yazın gözden geçirilmiş, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayıtları ve sınırlılıkları sunulmuştur.

1.1. Problem Durumu

Araştırmalar öğrencilerin eğitiminde ve akademik hayatında olumsuz sonuçlara sebep olan devamsızlığı önemli bir durum olarak belirtmektedir (Azim, 2017; Choudhury, 2017; Dearing, 2018; Demir, 2015; Gottfried, 2017; Kamrun, 2017; Karabeyoğlu, 2015; Lee, 2018; Longhurst, 1999; Robinson ve Rogers, 2018; Sharmin, 2017). Nitekim öğrenci devamsızlığı eğitimde bir problem olarak bilinmektedir. İngiltere İleri Eğitim Finansman Konseyi (FEFC) ortaöğretim öğrencilerinin sıklıkla devam durumunu yerine getirmediğini tespit etmiştir (Longhurst,1999). Ortaöğretim okulu yöneticilerinin devamsızlığın akademik başarıyı düşürmesinden ve okulu bırakmaya sebep olmasından dolayı endişelendikleri belirtilmektedir. Devamsızlık başta psikolojik, fiziksel veya sosyolojik açıdan kaynaklanabilen ve öğrencilerin okul hayatını olumsuz yönde etkileyen istenmeyen bir davranış şeklidir (Altınkurt, 2008).

Okullarda yürütülen örgün eğitim faaliyetlerinin etkili bir şekilde sürdürülebilmesi için en önemli koşullardan biri, öğrencilerin okula erişiminin ve devamlılığının sağlanmasıdır. Son yıllarda öğrenci devamsızlığı, okullarda karşılaşılan en büyük problemlerden biri haline gelmiştir. Günümüzde okula kayıtlı olmasına rağmen çeşitli nedenlerden dolayı eğitimine düzenli devam edememe riski taşıyan birçok öğrenci bulunmaktadır (Reid,1999).

Devamsızlık, bir öğrencinin okula karşı olumsuz duygular beslediğinin bir göstergesi olmakla birlikte, tek başına belirleyici bir unsur değildir. Tek başına ya da birlikte etkili olan birçok faktör, öğrencinin okuldan uzaklaşmasına, devamsızlık yapmasına ve eğitim sisteminden kopmasına yol açabilir (Pehlivan, 2006). Bu eğitimsel risk, uzun vadede suça

yönelme, zararlı alışkanlıklar edinme ve işsizlik gibi istenmeyen sonuçlar doğurabilmektedir. (Reid, 1999).

Devamsızlık yapma alışkanlığından kaynaklanan bu sonuçlar, gelecekte bireyin yetişkinlik döneminde başarısızlık riskini artırabilmektedir. Ayrıca, okuldan kaçma ve sebepsiz devamsızlık ile suç işleme oranı arasında anlamlı bir bağlantı olduğu bilinmektedir (Aydın, 2003). Gençlik döneminde yapılan bazı hatalar, yetişkinlikte daha ciddi ve geri dönüşü olmayan sorunlara yol açabilmektedir. Gençler arasında suça meyilli olma, zararlı alışkanlıklar edinme, gençlik çetelerine katılma ve şiddet gibi davranışlar ile okuldan kaçma arasında güçlü bir bağlantı olduğunu ifade edilmektedir (De Kalb, 1999).

Devamsızlık, öğrencilerin başarıları, ilerlemeleri, eğitimlerine devam etmeleri, iyi bir meslek sahibi olmaları, toplumda saygın bir yer edinmeleri ve özsaygılarının gelişimi üzerinde olumsuz etkiler yaratabilecek bir alışkanlık şeklinde değerlendirilmektedir (De Kalb, 1999). Bu kadar çok olumsuz sonucun ortaya çıkmasına bağlı olarak, öğrencilerin devamsızlık yapma eğilimlerinin nedenlerinin araştırılması ve devamsızlığı engelleyecek stratejilerin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Okuldan kaçma veya yaygın olarak bilinen adıyla devamsızlık, akademik ve profesyonel çevrelerde bir asırdan fazla süredir ilgi gören bir konudur (Kearney, 2003). Düzensiz okula devam, akranlar ve okul ile gergin ilişkiler (Corville-Smith, Ryan, Adams ve Dalicandro, 1998), düşük akademik performans (Roby, 2004) ve okulu erken bırakma (DeSocio vd., 2007) gibi sorunlarla bağlantılıdır. Devamsızlık ve bunun sonuçları, bireyin yaşamında önemli fırsatları kısıtlayabilir, bu nedenle eğitim araştırmaları açısından büyük önem taşır.

Öğrenci odaklı eğitim sisteminde, zamanın verimli kullanımı kritik bir rol oynar. Öğrencinin derslere katılmadığı durumlarda, öğrenme sürecinde eksiklikler meydana gelir. Bu sorunun en yaygın sebebi ise devamsızlıktır. (Taymaz, 2011) Devamsızlık, çeşitli şekillerde tanımlanabilen bir kavramdır. Temel olarak, bireyin okul, iş veya benzeri zorunlu etkinliklere katılmaması anlamına gelir. Öğrencilerin okula gelmemesi ise bu durumun eğitimle ilgili boyutunu oluşturur. Stoll (1990), devamsızlığı "geçerli bir sebep olmadan okula gitmeme" şeklinde açıklarken, Webber (2004) ise bunu, öğrencinin mazeretsiz ve sürekli olarak derslere katılmaması olarak ifade etmiştir. Kearney (2008), devamsızlığı ilk ve ortaöğretimde öğrencilerin mazeretli veya mazeretsiz şekilde okula gelmemesi olarak tanımlar. Strickland (1998) ise devamsızlığı basitçe "öğrencinin eğitim sürecine katılmadığı dönem" şeklinde açıklar.

Bir öğrencinin düzenli olarak okula gitmesi hem eğitim hayatı hem de sosyal becerilerinin gelişimi açısından son derece önemlidir. Okula düzenli devam etmeyen öğrenciler, akranlarıyla birlikte gelişim ve sosyal etkileşimin temel basamaklarını kaçırmaktadır. Bu etkileşimlerden mahrum kalmaları, akademik performanslarını olumsuz yönde etkilemektedir. Akademik başarının düşmesi, öğrencinin özgüveninin azalmasına, toplumsal açıdan kendini geri çekmesine ve memnuniyetsizlik yaşamasına neden olabilmektedir. Bu nedenle, okula devamsızlık, yöneticiler, öğretmenler, aileler ve özellikle öğrenciler için ciddi bir uyarı işaretidir.

Öğrenciler, farklı sebeplerle bazen okula gitmek istemeyebilir. Bu durum, devamsızlık olarak tanımlanan bir eğilimi yansıtır. Teasley (2004), devamsızlığı öğrencinin okula gitmediği bir süreç olarak açıklamış ve bu sorunun birçok ülkede ortaöğretim öğrencileri arasında yaygın ve kalıcı bir problem haline geldiğini belirtmiştir. Bu konuda, ortaöğretim öğrencilerinin derslere neden devam etmediğini araştıran birçok çalışma gerçekleştirilmiştir. Teasley, aile sağlığı problemleri, düşük ekonomik gelir, olumsuz okul atmosferi, madde bağımlılığı, ulaşım sıkıntıları ve toplumun eğitime karşı tutumu gibi etkenlerin devamsızlığa yol açtığını vurgulamıştır. Pehlivan (2006) ise öğrencilerin okula gitmeme gerekçeleri arasında okulda sıkılma, derslerden keyif almama, arkadaşların etkisi ve eğitimle ilgili beklentilerin yetersizliği gibi faktörlerin ön planda olduğunu ortaya koymuştur. Wilkins (2008), öğrencilerin okula devamını destekleyen dört temel unsuru belirlemiştir: Okul atmosferi, akademik çevre, disiplin yaklaşımı ve öğretmenlerle kurulan bağlar. Ingul vd., (2012) devamsızlığın içsel ve dışsal davranış problemleri, ailenin iş ve sağlık durumu ile okul ortamıyla ilişkili olduğunu tespit etmiştir. Henry (2007), ebeveynlerin eğitim düzeyinin öğrencilerin devamsızlığı üzerinde etkili olduğunu ifade etmiştir. Simons vd., (2010), olumsuz okul şartlarının devamsızlıkla bağlantılı olduğunu belirlemiştir. Bunun yanı sıra, öğrencilerin öğrenmeye karşı tutum ve motivasyonlarının devamsızlıkta belirleyici bir rol oynadığına dair çalışmalar da mevcuttur (Devadoss ve Foltz, 1996; Gump, 2006; Gökyer, 2012; Kottasz, 2005; Marburger, 2001; Paisey ve Paisey, 2004). Örneğin, Kottasz (2005), motivasyonu düşük öğrencilerin daha sık devamsızlık yaptığını belirtmiştir.

Schwartz vd., (2009), devamsızlığın gelecekteki akademik hedeflerle ters yönde bir ilişki içinde olduğunu bildirmiştir. Watkins ve Dong (1994) ise akademik başarısızlık, ve düşük okul performansının devamsızlığı artırdığını belirtmiştir. Diğer araştırmacılar, öğrencilerin öğretmenlere ve okula karşı tutumlarının devamsızlık üzerinde etkili olduğunu savunmuştur (Adıgüzel ve Karadaş, 2013; Attwood ve Croll, 2006; Gökyer, 2012; Pehlivan, 2006;

Veenstra, Lindenberg, Tinga, ve Ormel, 2010; Wilkins, 2008). Adıgüzel ve Karadaş (2013), devamsızlık yapan öğrencilerin okula karşı olumsuz tutumlar sergilediğini tespit etmiştir. Attwood ve Croll (2006) ise öğretmenlere yönelik olumsuz tutumların devamsızlıkla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Sonuç olarak, okul devamsızlığı; bireysel, akademik, ailevi, okul ortamı ve sosyal faktörlerin etkileşimiyle ortaya çıkan karmaşık bir sorundur.

Ortaöğretim kurumlarında devamsızlığı doğrudan ya dolaylı olarak etkileyen birçok faktör vardır Alan yazın incelendiğinde ilgili probleme ilişkin araştırmalar, bu nedenleri okula, arkadaş çevresine, aileye, kişiye ve topluma ait nedenler olarak gruplandırmaktadır (Demir ve Karabeyoğlu, 2015). Bu araştırma bu konuyla ilgili daha önce yapılan çalışmaların bulgularına katkı olarak sosyoekonomik sebeplere odaklanıp probleme başka bir bakış açısı sunarak okullardaki devamsızlık probleminin sebeplerine ışık tutacak olup birçok öğrencinin okula devamının sağlanması konusunda katkı sağlayacağı için önemlidir. Bu nedenle araştırmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık durumlarının, öğrencilere uygulanan “Devamsızlık Formu” ile elde edilen kişisel ifadeler ve demografik bilgiler doğrultusunda, ailelerin sosyoekonomik durumuna göre değişip değişmediğini tespit etmektir.

Her okulun hedeflerinden biri, öğrencilerin devamsızlığını tamamen ortadan kaldıramasa da en aza indirmektir. Bu sorunu ele alabilmek için ilk adım, öğrencilerin devamsızlık yapmasına yol açan faktörleri belirlemektir. Devamsızlık nedenleri tespit edilip analiz edildikten sonra, harekete geçilerek uygun önlemler alınabilir. Bu sayede öğrencilerin, öğretmenlerin ve okulun daha verimli bir şekilde çalışması sağlanabilir.

Gelişen teknoloji ve artan bilgi, toplumsal yaşamı büyük ölçüde etkilemektedir. Bu değişime uyum sağlama sürecinde birey için, yapılandırılmış bir sistem olan okulun rolü giderek daha da önemli hale gelmektedir. Okul, eğitim amacıyla düzenlenmiş özel bir ortam olup, öğrencilere kazandırılacak bilgi, beceri, tutum ve davranışlar önceden planlanarak belirlenmiştir. Ancak günümüzde yukarıda bahsedilen çeşitli sebeplerden dolayı birçok öğrenci devamsızlık yapmaktadır. Bu problemle ilgili yapılan araştırma ve çalışmalar devamsızlık sebeplerini çoğunlukla öğrenci, öğretmen, okul idaresi kaynaklı olarak araştırmaktadır. Bu çalışmada ise ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenleri eğitim kademelerine ve demografik özelliklerine göre araştırılmıştır. Çalışmada Aksaray ilinin seçilme sebebi ise Aksaray’ın kalkınmada öncelikli illerden olmasından dolayı sanayi yatırımları fazla bir şehir olması ve buna bağlı olarak da insanları özellikle de genç nüfusu iş imkânı açısından kendisine çekmesidir. Ortaöğretim düzeyinde öğrenim gören

öğrencilerin eğitim seviyelerini yakından etkileyen devamsızlık durumunun incelenmesi de bu noktada önem arz etmektedir.

Ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin devamsızlık nedenlerini araştıran bu araştırmanın sonuçları birçok eğitmeniye, idareciye, politika yapıcıya devamsızlık sorunlarının çözümüyle ilgili yardımcı olabilir. Çalışma, devamsızlık sebeplerini açıklayarak ailelerin sosyoekonomik durumlarının, öğrencilerin öğretmenlere, okul idarecilerine ve okula bakış açılarının, okullardaki sosyal kültürel aktivite eksiklerinin ve öğrencilerin okula ulaşım durumlarının geliştirilmesiyle ilgili çalışmalar ve düzenlemeler yapılmasına katkı sağlayabilir. Bunun sonucu olarak devamsızlıklar engellenerek eğitimde aksama yaşanmadan nitelikli insan gücü yetiştirilme sürecine katkı sağlanabilir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Öğrencilerin devamsızlık nedenleri ile çeşitli demografik özellikler arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmaktadır. Buna göre araştırmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1-Ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenleri nelerdir?

2-Devamsızlık nedenleri gelir düzeyi, kardeş sayısı, gelir getirecek bir işte çalışma ve kalınan yer gibi değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Devamsızlık ve okulu terk etme, yalnızca öğrenciler için değil, aynı zamanda toplum ve devlet için de ciddi sonuçlar doğuran çok yönlü bir kayıptır. Okula bir süre devam edip de eğitimi tamamlamadan ayrılan öğrenciler, hem kendileri için yapılan bireysel eğitim yatırımlarının boşa gitmesine hem de öğretmenler, okul altyapısı ve diğer eğitim kaynakları için harcanan kamu kaynaklarının verimsiz kullanılmasına neden olmaktadır. Okulu terk etme, bireylerin yaşam kalitesini düşürürken, toplum ve devlet için de ekonomik ve sosyal açıdan ağır bir yük oluşturmaktadır. Okulu bırakan bireyler, daha düşük gelir seviyelerine sahip olma, daha az eğitim gerektiren işlerde çalışma ve yaşam standartlarının düşmesi gibi risklerle karşı karşıya kalmaktadır (Altınkurt, 2008).

Bu araştırma, ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin devamsızlık sebeplerini ailelerin sosyoekonomik durumları ile ilişkilendirmesi açısından alanyazına kuramsal olarak farklı bir bakış açısı kazandırarak katkı sağlayacaktır. Bunun yanında bu araştırma sonucunda ortaöğretim kurumları ailelerin sosyoekonomik durumlarını araştırarak, gerekirse yetkili merciler aracılığıyla ailelere maddi ya da manevi destek sağlayarak öğrencilerin devamsızlıklarını azaltabilecektir. Bu da bu araştırmanın uygulama noktasında sağlayacağı büyük bir katkıdır. Devamsızlıkların azaltılması öğrencilerin eğitime katılmasını arttıracaktır. Tüm bunlar bu araştırmanın hem kuramsal hem uygulama alanındaki önemini göstermektedir.

Tüm bunlara ek olarak bu araştırma, pandemi salgınından sonra yapılması nedeniyle salgın sonrası devamsızlık durumunun iyi bir şekilde görülmesi açısından ve Aksaray ilinde 2024 yılında bu konuyla ilgili yapılan araştırmalardan biri olduğu için önemli ve özgün bir yere sahiptir. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde 22/02/2025 tarihinde yapılan değişiklikten önce yapılması sebebiyle güncel araştırmalardan biridir.

1.4. Tanımlar

Devamsızlık: Günlük toplam ders saatinin 2/3 ü ve daha fazlasına gelmeyen öğrencilerin bu durumu bir gün; diğer şekillerde derslere katılmama durumu yarım gün devamsızlık olarak tanımlanır. (MEB, Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, 2024).

Sürekli devamsızlık: Devamsızlık süresi özürsüz 10 günü, toplamda 30 günü aşan öğrenciler, ders puanları ne olursa olsun başarısız sayılır ve durumları yazılı olarak velilerine bildirilir. Devamsızlık yapan öğrencinin durumu posta, e-posta veya diğer iletişim araçlarıyla velisine bildirilir, varsa özür belgesini okul yönetimine teslim etmesi istenir. Devamsızlığın 5 inci, 15 inci ve 25 inci günlerinde, kontrol kayıtlı sürekli tedaviyi ya da organ naklini gerektiren hastalığı bulunanlar, kaynaştırma ve özel eğitim gerektirenler ile tutuklu öğrencilerde ise ayrıca devamsızlığın 40. ve 55. günlerinde de tebligat yapılır ve öğrencinin okula devamının sağlanması istenir. Bu uygulamalara rağmen okula gelmeyen öğrenci sürekli devamsızlık yapmış kabul edilir (MEB, Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, 2024).

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırma konusu ile ilgili olarak kuramsal bilgilere ve konu ile ilgili olan araştırmalara yer verilmektedir. Araştırmanın amacı doğrultusunda öncelikle devamsızlık, devamsızlık türleri, nedenleri tanımlanmakta, sonrasında ise okullarda devamsızlığın nedenleri incelenmektedir.

2.1. Devamsızlıkla İlgili Mevcut Durum

Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 22/02/2025 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Yeni düzenlemeye göre, devamsızlık süresini dolduran öğrenciler derslere devam edemeyecek, sınavlara giremeyecek ve teşekkür, takdir, onur ve üstün başarı belgesi alamayacak. Devamsızlık süresini dolduran öğrencilerin durumları değerlendirilirken öğrenim hakkı bulunan öğrenciler, bir sonraki eğitim öğretim yılında eğitimlerine devam edebilecek. Öğrenim hakkı bulunmayan öğrenciler ise açık öğretim lisesi, mesleki açık öğretim lisesi veya mesleki eğitim merkezine yönlendirilecek. Mesleki eğitim merkezi öğrencilerinin teorik derslerde devamsızlık süresi, toplam ders saatinin altıda birini geçemeyecek. Devamsızlık nedeniyle başarısız sayılan öğrencilerin, ilgili işletmelerle sözleşmeleri feshedilecek ve sigorta çıkışları yapılacak. Türk dili ve edebiyatı ile yabancı dil derslerinden sorumluluk sınavları yazılı ve uygulamalı iki aşamada yapılacak. Yazılı sınav için ayrı, uygulama sınavları için ayrı komisyon kurulacak. Komisyonların aynı üyelerden oluşturulması esas olacak. Ders başarısızlığı nedeniyle okuldan mezun olamayan 12. sınıf öğrencilerinden sınıf tekrar etme hakkı bulunanlar, başarısız olunan ders sayısına bakılmaksızın sınıf tekrar edebilecek (Resmî Gazete, sayı 32821, 2025).

Programme for International Student Assessment (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı), Organisation for Economic Co-Operation and Development (Ekonomik İşbirliği

ve Kalkınma Örgütü Ülkeleri) 2022 yılı Eğitim Raporu'na göre, Türkiye ve İtalya, 2022 uygulamasından önceki iki haftalık süreçte her 10 öğrenciden en az 6'sının bir derse ya da tam bir okul gününe katılmadığı iki ülke olarak öne çıkmaktadır. Buna karşın, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü Ülkeleri genelinde bu dönemde en az bir ders veya tam bir okul günü devamsızlık yapan öğrencilerin oranı her 10 öğrenciden yaklaşık 3'tür. (Programme for International Student Assessment [PISA], Organisation for Economic Co-Operation and Development [OECD] Ülkeleri Eğitim Raporu, 2022).

Eğitim Reformu Girişimi'nin 2023 raporuna göre 12. sınıflar daha fazla devamsızlık yapma eğilimindedir (Eğitim Reformu Girişimi [ERG], Eğitim İzleme Raporu, 2023). Bunun yanı sıra devamsızlık pratikleri, bölgesel olarak da farklılık gösterebilir. Bu farkların tespit edilmesi yerele özgü politikaların oluşturulması için de gereklidir. Devamsızlık verilerine ilişkin diğer önemli bir konu da bu verilerin öğrenci özellikleriyle ilişkisidir. Kronik rahatsızlıkları olan, hane içi bakım yükü fazla olan, çalışan çocuklar gibi gruplar diğer çocuklara göre daha fazla devamsız olabilirler. Devamsızlığın öğrenci özellikleriyle gruplanarak izlenmesi erken müdahale programlarının geliştirilmesi için önemlidir.

Bu bölümde öğrencilerin devamsızlık nedenleri ile ailelerinin sosyoekonomik düzeyleri çerçevesinde temel kavramlar sunulmaktadır. Çalışmanın kavramsal çerçevesi ve bu konu üzerinde yapılan araştırmalar hakkında bilgi verilmektedir. Alanyazında yapılan çalışmalardan ve sonuçlarından bahsedilmiştir.

2.2. Devamsızlık Kavramı

Uluslararası alanda devamsızlık kavramı kesin çizgilerle tanımlanmamıştır. Stoll (1990), devamsızlığı haklı bir sebep olmaksızın okulda bulunmama olarak açıklarken; Webber (2004) ise bu durumu mazeretsiz şekilde okula gitmeme olarak ifade eder. Kearney (2008) ise devamsızlığı, eğitim sürecinde öğrencinin özürlü ya da özürsüz şekilde okula devam etmemesi olarak tanımlar. Türkiye'de devamsızlık ile ilgili yaygın görüşler de bu tanımlarla benzerlik göstermektedir. Genel çerçevede, öğrencinin okula düzensiz devam etmesi ya da uzun süre boyunca gelmemesi devamsızlık olarak adlandırılır.

Flaherty, Sutphen ve Ely (2012) tarafından belirtildiği gibi, "okuldan kaçma, öğrencilerin çeşitli risk faktörleri ve özelliklerinin incelenmesi yoluyla en iyi şekilde anlaşılabilir. karmaşık bir sorundur ve her öğrencinin okuldan kaçmayacağını kabul etmemiz gerekir." Bir öğrencinin okula düzenli devamını engelleyen pek çok faktör bulunmaktadır.

Devamsızlık araştırmalarında karmaşaya yol açan bir diğerkonu ise şu sorulara verilen cevapların zorluğudur: (1) Okuldan kaçma, riskli davranışların bir sonucu mudur? (2) Riskli davranışlar mı okuldan kaçmaya neden olur? (3) Yoksa bu iki durum arasında basit bir ilişki mi vardır? (Gage, Sugai, Lunde ve De Loreto, 2013, s. 118).

Cullen (2000) ise okul terki kavramını, yasal olarak belirlenmiş okulu bırakma yaşından önce ve/veya gerekli resmi nitelikleri kazanmadan okuldan ayrılma şeklinde ifade etmektedir. Dekkers ve Claassen (2001) tarafından okul terki, eğitim ve öğretim sürecine aktif olarak katılan bir öğrencinin çeşitli olumsuz nedenlerle eğitim basamağını sürdürememesi ve tamamlayamaması olarak tanımlanmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Eğitim İstatistikleri Merkezi (NCES, 2004) ise okul terki kavramını, eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam etme, sürdürme ve işgücü piyasasına katılma becerilerini yerine getirememesi olarak açıklamaktadır.

Günlük yaşamda öğrenci devamsızlığı, farklı ifadelerle tanımlanabilmektedir. Okulu asmak, dersi kırmak, okuldan kaçmak veya devamsızlık yapmak gibi terimler, bu durumu açıklamak için sıkça kullanılan örnekler arasındadır. Bu ifadeler, dilde farklı şekillerde yer alsa da toplumda ve öğrenciler arasında hepsi öğrencinin okula düzenli katılmaması anlamına gelmektedir (Reid, 1999). Bununla birlikte, devamsızlık ve bu kavramla bağlantılı diğerkonular arasında bir tanım belirsizliği bulunmaktadır. Bu çalışmada, kavramsal bütünlüğü korumak adına "devamsızlık" terimi kullanılmıştır. Çünkü hangi ifade tercih edilirse edilsin, temelde öğrencinin okula hiç gitmemesi veya gittiğinde derslere katılmayarak öğrenme faaliyetlerine dahil olmaması söz konusudur.

Altinkurt (2008), okula devamsızlığı fiziksel, psikolojik ve sosyal gibi çeşitli etkenlerden kaynaklanabilen ve öğrencinin akademik performansını olumsuz etkileyebilecek bir davranış olarak tanımlamıştır. Ayrıca, devamsızlık, öğrencilerin okula düzensiz olarak gitmesi veya hiç gitmemesi durumunu ifade eder. Bu durum, öğrencinin eğitim sürecinden kopmasına ve öğrenme imkânlarını kaybetmesine yol açabilir.

2.3. Devamsızlıkla İlgili Yasal ereve

Türkiye'de eğitim sistemi, Anayasa ve diğeryasal düzenlemelerle şekillenmiştir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu uyarınca, 6-18 yaş aralığındaki tüm öğrenciler için 12 yıllık eğitim zorunlu kılınmıştır. Bununla birlikte,

günümüzde okula kayıtlı olmasına rağmen çeşitli sebeplerle öğrenimlerine devam edemeyen veya akademik başarısızlık riski taşıyan öğrenciler bulunmaktadır (Pehlivan, 2006).

Yukarıda Türkiye'deki eğitim sisteminin Anayasa ve diğer yasal düzenlemelerle şekillendiği belirtilmiştir. Devamsızlık durumu ile ilgili yasal düzenlemeler ve yönetmelikler de bazı kanunlarla ve yönetmeliklerle şekillenmiştir. Devamsızlıkla ilgili yasal düzenlemeleri içeren kanunlar 1739 Sayılı Milli Eğitim Kanunu ve 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu içinde yer alırken; devamsızlıkla ilgili yönetmelikler Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği içinde yer alır.

2.3.1. 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu

14.06.1973 tarihli Kanun'un 8., 26. ve 27. maddeleri, "Eğitimde Eşitlik ve İlköğretimin Zorunluluğu" ile ilgili düzenlemeler içermektedir. Bu düzenlemeler eğitimden yararlanma ve eğitime devam etme hakkıyla ilgili yasal düzenlemelerdir. İlgili düzenlemeler aşağıda maddeler halinde detaylıca sunulmuştur.

Madde 8 : Eğitim hizmetlerinden yararlanmada cinsiyet ayrımı yapılmaz; her bireye eşit haklar tanınır. Maddi yetersizlikler nedeniyle eğitime devam edemeyen başarılı öğrencilere, parasız yatılılık, burs, kredi ve benzeri destekler sağlanarak eğitimlerini sürdürmeleri kolaylaştırılır. Ayrıca, özel gereksinimli veya korunmaya muhtaç çocuklar için gerekli önlemler alınır.

Madde 26 : (Değişik: 30/3/2012 - 6287/10 md.) Ortaöğretim, ilköğretim üzerine kurulu, dört yıllık zorunlu bir eğitim aşamasıdır. Genel, mesleki ve teknik eğitim veren tüm kurumları kapsar. Bu okullardan mezun olanlara ortaöğretim diploması verilir.

Madde 27: İlköğretimini tamamlayan her öğrenci, ortaöğretime geçme hakkına sahiptir. Öğrenciler, yetenek ve ilgileri doğrultusunda ortaöğretim olanaklarından faydalanabilir. Okul öncesi ve yükseköğretimin aksine, ilköğretim, ortaokul ve lise eğitimi, öğrencilerin yasal olarak tamamlamak zorunda olduğu zorunlu eğitim kademeleridir. Türkiye'de zorunlu eğitim süresi, 1997-1998 öğretim yılında 4306 sayılı kanunla 6-14 yaş arasındaki nüfusu kapsayacak şekilde 8 yıla çıkarılmıştır. Daha sonra, 2012-2013 öğretim yılında 6287 sayılı kanunla bu süre, 14-18 yaş grubunu da içine alarak kesintisiz 12 yıla uzatılmıştır.

2.3.2. 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu

5.1.1961 tarihli Kanun'un 52-59. maddeleri "Okula Devam" başlığı altında düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler devamsızlık özrünün yasal sayılacağı haller ve bu hallere uyulmadığı durumlardaki cezaları içermektedir. İlgili düzenlemeler aşağıda maddeler halinde detaylıca sunulmuştur.

Madde 52: Veliler, vasiler veya aile reisleri, çocuklarının zorunlu ilköğretim kurumlarına düzenli devamını sağlamakla yükümlüdür. Özürlü devamsızlık durumunda, en geç üç gün içinde okul idaresine bilgi verilmelidir. Mülki idareciler, ilköğretim müfettişleri ve zabıta, çocukların okula devamını sağlamak için gerekli önlemleri almakla görevlidir.

Madde 53: Devamsızlık nedenleri okul idaresi ve müfettişlerce araştırılır. Engellerin giderilmesi için çaba gösterilir. Çözüm bulunamazsa, köylerde muhtara, diğer yerlerde mülki amirlere bildirim yapılır. Bu süreç, devamsızlık sorunu çözülene kadar devam eder.

Madde 54: Ölüm, düğün, askerlik, tarımsal faaliyetler gibi geçerli sebeplerle öğrencilere yılda en fazla 15 gün izin verilebilir.

Madde 55: Öğrencilerin hastalık, doğal afet gibi zorunlu durumlar nedeniyle yaptıkları devamsızlıklar geçerli sayılmaktadır. Bununla birlikte, çocuğunu okula göndermeyen, verilen izin süresini aşan, okul değişikliğini zamanında yaptırmayan, okul bölgesini terk ederek kayıt bilgilerini güncellemeyen veya devamsızlık durumunu zamanında bildirmeyen veliler hakkında okul idaresi tarafından muhtarlık veya yerel yönetim birimlerine resmi bildirimde bulunmaktadır. Yapılan bu tebligatta, geçerli bir mazeret olmaksızın çocuğunu okula göndermeyen velilere kanuni para cezası uygulanacağı açık bir şekilde belirtilmektedir.

Madde 56: Uyarıya rağmen çocuğunu okula göndermeyen veliye, devamsız kaldığı her gün için 15 TL idari para cezası verilir. Israr edenlere 500 TL ceza uygulanır.

Madde 57: Okul idareleri ve mülki amirliklerce sorulan sorulara cevap vermeyen veya yanlış beyanda bulunanlara 100 TL idari para cezası verilir.

Madde 58: (Mülga: 24/4/2003-4854/6 md.)

Madde 59: Zorunlu eğitim çağındaki çocuklar, hiçbir işyerinde çalıştırılmaz. Ancak, okula devam edenler, yasal düzenlemelere uygun olarak ders dışı zamanlarda çalışabilir. Ayrıca,

MEB izni olmayan özel kurs ve dershanelere kayıt yaptırılamaz. (Değişik: 23/1/2008-5728/284 md.) Bu kuralı ihlal edenlere 400-1000 TL arası idari para cezası verilir.

2.3.3. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği

7 Eylül 2013 tarihli ve 28758 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 35. ve 36. maddeleri öğrenci devamsızlıklarına ilişkin düzenlemeler içermektedir. Yönetmeliğin 35. maddesine göre, öğrencilerin yalnızca ilk ders için belirlenen süre kadar geç kalma hakkı bulunmakta, bu süreyi aşan geç gelmeler devamsızlık olarak kaydedilmektedir. 36. madde ise devam-devamsızlık ve ilişik kesme durumlarını detaylı şekilde düzenlemektedir. Buna göre, öğrencilerin okula devamı zorunlu olup veliler bu konuda sorumluluk taşımaktadır. Devamsızlık yapan öğrencilerin durumu elektronik sistemlere işlenmekte, günlük ders saatinin yarısından fazlasına katılmayan öğrenciler tam gün devamsız sayılmaktadır. Özürsüz devamsızlığı 10 günü, toplam devamsızlığı 45 günü aşan öğrenciler başarısız sayılmakta, özel durumu olan öğrencilerde bu süre 60 güne çıkarılmaktadır. Devamsızlık bildirimleri velilere belirli aralıklarla yapılmakta, özür belgelerinin ise en geç 5 iş günü içinde okula teslim edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, telafi programlarına katılım da zorunlu olup belirli devamsızlık sınırını aşan öğrenciler başarısız sayılmaktadır. Velinin tanımı ve sorumlulukları ise yönetmelikte ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nda açıkça belirtilmiştir. Buna göre veliler, çocuklarının okula düzenli devamını sağlamakla yükümlü olup bu konuda okul yönetimleri, milli eğitim müdürlükleri ve yerel yöneticilerle işbirliği içinde hareket etmektedirler.

2.4. Devamsızlık Türleri

2.4.1. Mazeretli (Özürlü) ve Mazeretsiz (Özürsüz) Devamsızlık

Alanyazındaki mevcut devamsızlık tanımlarının büyük bir kısmı, temelde devamsızlığın ebeveyn veya okul tarafından “mazeretli” olarak kabul edilip edilmediği veya öğrencinin bilinçli bir şekilde okula gitmekten kaçınması anlamına gelen “mazeretsiz” olarak sınıflandırılması üzerine odaklanmaktadır. Bu ikili ayırım, Kanada ve ABD’deki birçok okul

bölgesinde yaygın olarak kullanıldığı için, katılım temelli araştırmalarda en sık başvurulan tipolojidir. Mazeretli devamsızlıklar, genellikle doktor raporu veya ebeveyn onayı ile desteklenen hastalık durumlarını kapsar (Gastic, 2008; Gottfried, 2009). Ayrıca, mahkeme tarihleri, uzaklaştırmalar (Outhouse, 2012) ve aile tatilleri gibi durumlar da bu kapsamda değerlendirilebilir (Gastic, 2008; Gottfried, 2009; Reid, 2007).

Eğitim uzmanları ve araştırmacılar, mazeretsiz devamsızlığı, öğrencinin okula gitmemeyi bilinçli olarak tercih ettiği ve meşru bir gerekçesi olmadığı durumlar olarak tanımlamaktadır (Jonasson, 2011). Alanyazında, mazeretsiz devamsızlık, öğrencilerin kronik devamsızlık nedeniyle okuldan uzaklaştırılması veya ihraç edilmesi gibi sonuçlarla ilişkilendirilir. Bu durum, öğrencinin kasıtlı olarak okulu kaçırdığını ima eder ve ebeveyn onayı olmadan gerçekleşen devamsızlıklar olarak kabul edilir (Wood, 2012). Mazeretsiz devamsızlık, genellikle “okuldan kaçma” terimiyle eşanlamlı olarak kullanılır ve öğrencinin okula veya derslere izinsiz olarak katılmaması şeklinde tanımlanır. (DeSocio, 2007).

Yaşam şartlarıyla bağlantılı unsurlar değerlendirildiğinde, adalet sistemine dahil olma, ekonomik yoksunluk, ulaşım imkânsızlıkları ve sağlık problemleri gibi etkenler genellikle gençlerin iradesi dışında gelişmekte ve istemsiz devamsızlık sebepleri olarak kabul edilebilir. Bu nedenle, öğrenci okula gitmeyi arzulasa dahi, yaşam koşulları bu arzuyu gerçekleştirmesine engel olabilir. Bu sınıflandırmaların birbirini dışlamadığı ve bir öğrencinin hem bilinçli hem de bilinçsiz devamsızlık sergileyebileceği göz önünde bulundurulmalıdır (Biriukov, 2016). Bu yaklaşımın temel özelliği, devamsızlığın kökenine inerek bazı öğrencilerin devamsızlıklarından sorumlu tutulamayacağı gerçeğini öne çıkarmasıdır.

Devamsızlıkla bağlantılı belirli değişkenler analiz edilse de, genellikle okul deneyiminin bağlamsal yönünü ihmal edilebilmektedir. Önceki bölümlerde de ifade edildiği üzere, devamsızlığın ebeveynler tarafından görmezden gelinip gelinmediğine odaklanmak, devamsızlığın temel nedenlerini anlamayı güçleştirebilir. İstemsiz/bilinçli çerçeve, öğrencilerin düzenli olarak okula devam etmelerini engelleyen çeşitli zorlukları fark etme imkânı sunar.

2.4.2. Sürekli Devamsızlık

7 Eylül 2013 tarihinde 28758 sayılı Resmi Gazete” de yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin 35. maddesine göre günlük toplam ders saatinin yarısından fazla derse gelmeyenlerin devamsızlığı bir gün, diğer devamsızlıklar ise yarım gün sayılır. Öğrenciler özürsüz olarak on gün devamsızlık yapma hakkına sahiptir. Öğrencinin okula kaydolduktan sonra özür bildirmeden okula hiç gelmemesi durumu sürekli devamsızlık olarak adlandırılır.

ERG’nin (2007) çalışmasında devamsızlık kavramı farklı kategorilerde ele alınmıştır. Buna göre, herhangi bir geçerli sebebi olmadan aralıksız 10 gün boyunca okula gitmeyen öğrenciler “sürekli devamsız” olarak kabul edilir. Önceki yıl devamsızlık nedeniyle başarısız sayılan ve yeni eğitim döneminin ilk 15 gününde izinsiz şekilde okula gelmeyen öğrenciler ise diplomasız ayrılma riski taşıyan grup içinde değerlendirilir. Bu öğrencilerin eğitim sisteminden ne kadar süre uzak kaldığının belirlenmesi, müdahale stratejilerinin oluşturulmasında kritik bir unsurdur. Öte yandan, devamsızlık sebebiyle başarısız olan ancak yeniden eğitim sürecine dahil olan bireyler, “okula geri kazandırılmış öğrenci” olarak tanımlanır (ERG, 2007).

Öğrencinin devamsızlık nedenlerini anlayabilmek için ailesi, sosyal çevresi ve okul ortamı bir bütün olarak ele alınmalıdır. Aile içi ilişkiler, ekonomik koşullar, ebeveyn tutumları, şiddet, madde bağımlılığı, bireyin yaşadığı sosyal damgalamalar ve katı düşünceler gibi unsurlar devamsızlık üzerinde belirleyici rol oynayabilir (Ulusoy, 2005). Öğrencinin eğitim sürecine düzenli katılım göstermemesi, hem akademik başarıyı düşüren hem de sosyal uyumu etkileyen olumsuz bir durumdur (Altinkurt, 2008). Devamsızlık, bireysel faktörlerin yanı sıra öğretmen, okul yönetimi, sağlık sorunları ve çevresel etmenler gibi pek çok farklı kaynaktan ortaya çıkabilir.

2.5. Devamsızlık Nedenleri

Devamsızlığın tek bir nedene bağlı olarak bozulmasıyla birlikte, büyümenin okula yönelik olumsuz hisler gelişmesinin erken bir güçlenmesinin işareti. Devamsızlık sorununun ortaya çıkması ve devam etmesinde birden fazla emin olunamayan bir etki meydana gelebilir. Bu unsurlar arasında sosyal destek eksikliği, okul ömrünün eksikliği, ailedeki değişiklikler, elverişsiz hava koşulları, taşıma sorunları, sağlıkla ilgili sorunlar ve bireysel eksiklikler yer

almaktadır (Teasley, 2004). McCray (2006), devamsızlığın aile eksikliğinin eksikliği, okul ortamının yeterince genişletilmesi, aile yaşantısındaki sorunlar ve bireyin sosyal uyumsuzlukları gibi unsurlarla yenilenebildiğini belirtmiştir. Reid (1999) ise devamsızlık nedenlerini dört ana kategoriye ayırmıştır: eğitim programlarının eksikliği, öğretim sürecinin kalitesinin olması, öğretmen-öğrenci ilişkilerinin zayıflığı ve akran grup etkisi.

Kinder, Wakefield ve Wilkin (1996) tarafından ortaya çıkan bir araştırmada, devamsızlığın grup üyelerinde, öğretmenlerle kurulmuş iletişimin zayıflığı, ailevi faktörler, zorbalık ve sınıf atmosferi gibi unsurlardan etkilendiği tespit edilmiştir. Pehlivan (2006), bu tür olayların tek başına ya da bir arada bulunarak okulun ilgisini kaybetmesine ve devamsızlık yapmasına yol açabileceğini vurgulamıştır. Bu nedenle, devamsızlık probleminin değerlendirilmesi için aile, toplum, bireyler ve okullardan elde edilenler birlikte ele alınarak büyük önem verilmesi

Devamsızlığın karmaşık doğası göz önüne alındığında, yoğun okul devamsızlığının öğrenciler üzerinde ciddi zararlı etkiler yaratabileceği görülmektedir. Ortaöğretim öğrencileri arasında yaşanan devamsızlık, akademik başarısızlık ve çeşitli toplumsal sorunlar gibi olumsuz sonuçlara neden olabilir. Epstein ve Sheldon (2002), devamsızlık yapan öğrencilerin, okulda başarılı olmalarını sağlayacak bilgileri edinme fırsatlarını kaybettiklerini ve bu nedenle sınıf arkadaşlarına göre akademik açıdan geri planda kaldıklarını belirtmiştir. Bu kapsamda, yürütülen çalışmalar devamsızlık ile akademik başarısızlık ve düşük performans arasında bir bağlantı olduğunu ortaya koymaktadır (Adıgüzel ve Karadaş, 2013; Altinkurt, 2008; Gottfried, 2009; Klem ve Connell, 2004; Korir, Charo, Ogichi, ve Thinguri, 2014; McCluskey, Bynum, ve Putschin, 2004; Moonie, Streling, Figgs, ve Castro, 2008; Nichols, 2003; Morrissey, Hutchison, ve Winsler, 2014; Yakovlev ve Kinney, 2008). Bunun yanı sıra, bazı araştırmacılar akademik başarı seviyesinin devamsızlığa yol açabileceğini öne sürmektedir (Devadoss ve Foltz, 2001; Watkins ve Dong, 1994; Wayt, 1990).

Devamsızlık, toplumsal sorunlarla da yakından bağlantılıdır. Smink ve Reimer (2005), devamsızlık yapan öğrencilerin genellikle çocuk adalet sistemine yönlendirilmeye neden olan riskli davranışlarda bulunduğunu ifade etmiştir. Araştırmalar, devamsızlık ile çocuk suçluluğu arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir (McCray, 2006; McCluskey vd., 2004; Smink ve Reimer, 2005). Ayrıca, önceki çalışmalar devamsızlık ile okuldaki ayrılma arasında güçlü bir bağlantı bulunduğunu vurgulamıştır (Battin-Pearson vd., 2000; Alexander vd., 2001, Tanner-Smith ve Wilson, 2013, s. 469'da alıntılanmıştır). Sonuç olarak, devamsızlık

öğrencilerin yalnızca eğitimsel ilerlemelerini değil, aynı zamanda toplumsal gelişimlerini de olumsuz şekilde etkilemektedir.

Devamsızlık, öğrencilerin okula karşı olumsuz duygu ve tutumlarının bir işareti olarak değerlendirilebilir; ancak bu durum, devamsızlığın tek nedeni olarak kabul edilemez. Öğrencilerin okula devam etmemesine yol açan birçok faktör bulunmaktadır (Pehlivan, 2006).

Okula gitmeyen öğrenciler, eğitim faaliyetlerine katılamadıkları için öğrenme süreçlerinden yeterince yararlanamazlar. Devamsızlığın ortaya çıkmasında ve devam etmesinde çeşitli etkenler etkili olmaktadır. Alanyazında bu etkenler; sıkıntı hissi, yetersiz sosyal destek, okuldaki sosyal imkânların eksikliği, öğrencinin ilgisini çekmeyen ve gereksiz görülen dersler ile disiplin cezaları gibi unsurlar olarak belirtilmektedir (Starr, 2002; De Kalb, 1999).

Okulların asıl amacı, öğrencilerin eğitim gereksinimlerini karşılamak ve onlara yetenekli oldukları alanlarda ilerleme imkânı sağlamaktır. Ancak, bu görevlerin genellikle tam olarak yerine getirilemediği görülmektedir. Öğrenciler, kişisel ihtiyaçlarının karşılandığı ve bu ihtiyaçların farklı aktivitelerle desteklendiği ortamlarda olmayı tercih eder (Jones ve Jones, 1997; Akt. Özbaş, 2010).

Tüm bireyler gibi öğrencilerin de öncelikli gereksinimleri arasında beslenme, barınma, giyinme ve güvenli bir yaşam sürdürme bulunur. Bu temel ihtiyaçların karşılanması öncelikle ailenin sorumluluğundadır. Ancak, aile bu ihtiyaçları karşılayamıyorsa, bu sorumluluk okula düşer. Başarılı okullar, öğrencilerin yalnızca okul içindeki yaşantılarıyla değil, okul dışındaki yaşam koşullarıyla da ilgilenen kurumlardır. Öğrencilerin okul dışındaki yaşam koşulları, okula devamlarını engelliyorsa, okul yönetimi bu sorunu çözmek için gerekli adımları atmalıdır. Okul, öğrencinin diğer bireylerle birlikte eğitim gördüğü toplumsal bir ortamdır. Bu ortamda öğrencinin karşılanması gereken en önemli toplumsal ihtiyaçları arasında kabul edilme, saygı görme ve sevgi yer alır. Öğrencilerin okul ve sınıf ortamlarında korku, endişe ve kaygı gibi olumsuz duygular yaşamamasına dikkat edilmelidir. Öğrencilerin devamsızlık nedenleri arasında, yaşadıkları sağlık sorunları, derslerde başarısız olma korkusu gibi etkenler bulunmaktadır (Tutar, 2002; Akt. Özbaş, 2010).

Akademik olarak kendi seviyelerinin üzerinde bir programla karşı karşıya kalan ve öğretmenlerinden veya okullarından yeterli desteği alamayan öğrenciler, moral açıdan

çöküntü yaşayabilir. Bu durum, öğrencilerin kendilerini yalnız hissetmelerine ve devamsızlık yapmalarına neden olabilir (Şimşek ve Şahin, 2012). Şimşek (2011) tarafından yapılan bir araştırmada, düşük not ortalamasına sahip öğrencilerin devamsızlık eğiliminin oldukça yüksek (%33,87) olduğu belirlenmiştir. Not ortalaması düşük olan her üç öğrenciden biri, sürekli devamsızlık yaptığını ifade etmiştir. Bu sonuç, akademik başarısızlığın öğrencileri devamsızlığa yönelten önemli bir etken olduğunu ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin okul dışında çalışmak zorunda kalması, psikolojik sorunlar yaşaması, yeterince motive olamaması ve gelecek kaygısı gibi bireysel nedenler de devamsızlığa sebep olabilmektedir (Kadı, 2000). Bunlara ek olarak, alkol veya uyuşturucu kullanımı, ders saatlerinin uygun olmaması gibi faktörler de devamsızlık nedenleri arasında gösterilebilir (Gökyer, 2012).

Devamsızlık, öğrencinin okula karşı olumsuz tutumlar geliştirmesinin erken bir işareti olabilir. Bu sorunun ortaya çıkmasında ve sürmesinde birden fazla faktör etkili olabilir. Bu faktörler arasında toplumsal desteğin eksikliği, okul ortamının yetersizliği, aile içi sorunlar, olumsuz hava koşulları, ulaşım problemleri, sağlık sorunları ve kişisel yetersizlikler yer alır (Teasley, 2004). McCray (2006), devamsızlığın ailenin ilgisizliği, okul ortamının destekleyici olmaması, aile yaşantısındaki sorunlar ve bireyin sosyal yetersizlikleri gibi nedenlerle ilişkili olabileceğini belirtmiştir. Reid (1999) ise devamsızlığın nedenlerini (I) eğitim programlarının yetersizliği, (II) eğitim-öğretim faaliyetlerinin kalitesizliği, (III) öğretmen-öğrenci ilişkilerinin zayıflığı ve (IV) akran gruplarının etkisi olmak üzere dört ana başlıkta incelemiştir.

Kinder, Wakefield ve Wilkin (1996) tarafından yapılan bir araştırmada, devamsızlığın arkadaş çevresi, öğretmenlerle olan iletişim eksikliği, ailevi durumlar, zorbalık ve sınıf ortamı gibi faktörlerden etkilendiği tespit edilmiştir. Pehlivan (2006), bu tür faktörlerin tek başına veya bir araya gelerek öğrencinin okula olan ilgisini kaybetmesine ve devamsızlık yapmasına yol açabileceğini vurgulamıştır. Bu nedenle, devamsızlık sorununun analiz edilmesi için ailesel, toplumsal, bireysel ve okulla ilgili faktörlerin birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada, öğrencilerin devamsızlık nedenleri ile ilgili alanyazın taranmış, “Devamsızlık Nedenleri Formu” adlı veri toplama aracına göre öğrenci kaynaklı nedenler, aile kaynaklı

nedenler, öğretmen kaynaklı nedenler, okul ve yönetim kaynaklı nedenler, sağlık sorunları, arkadaş çevresi ve çevresel faktörler olmak üzere yedi boyutta incelenmiştir.

2.5.1. Öğrenci Kaynaklı Nedenler

Okulların temel hedefi, öğrencilerin eğitim gereksinimlerini karşılamak ve onların potansiyellerini geliştirebilecekleri fırsatlar sunmaktır. Ancak, okulların bu görevlerini çoğu zaman tam olarak yerine getiremedikleri gözlemlenmektedir. Öğrenciler, kişisel ihtiyaçlarının karşılandığı ve bu ihtiyaçların çeşitli yollarla desteklendiği ortamlarda bulunmayı tercih ederler (Jones ve Jones, 1997; Akt. Özbaş, 2010). Her birey gibi öğrencilerin de öncelikli olarak karşılanması gereken temel ihtiyaçları arasında beslenme, barınma, giyinme ve güvenli bir yaşam sürdürme yer alır. Bu sorumluluk öncelikle aileye aittir; ancak aile bu ihtiyaçları karşılayamıyorsa, okulun devreye girmesi gerekir. Başarılı okullar, öğrencilerin yalnızca okul içindeki yaşantılarıyla değil, okul dışındaki yaşam koşullarıyla da ilgilenen kurumlardır.

Eğer öğrencilerin okul dışındaki yaşam koşulları, okula devamlarını engelliyorsa, okul yönetimi bu durumu düzeltmek için gerekli adımları atmalıdır. Okul, öğrencilerin diğer bireylerle birlikte eğitim aldığı sosyal bir çevredir. Bu süreçte öğrencinin karşılanması gereken en önemli psikolojik ihtiyaçları arasında kabul edilme, saygı görme ve sevgi yer alır. Öğrencilerin okul ve sınıf ortamlarında korku, endişe ve kaygı gibi olumsuz duygular yaşamaması için çaba gösterilmelidir. Öğrencilerin devamsızlık yapmasına neden olan bireysel faktörler arasında sağlık sorunları, derslerle ilgili sınavlarda başarısız olma korkusu gibi unsurlar bulunmaktadır (Tutar, 2002; Akt. Özbaş, 2010).

Öğrencilerin okul dışında çalışmak zorunda kalması, psikolojik rahatsızlıklar yaşaması, yeterince motive olamaması ve gelecek kaygısı gibi bireysel nedenler de devamsızlığa yol açabilmektedir (Kadı, 2000). Bunlara ek olarak, alkol veya uyuşturucu kullanımı, ders saatlerinin veya günlerinin uygun olmaması gibi faktörler de devamsızlık nedenleri arasında sayılabilir (Gökyer, 2012).

2.5.2. Aile Kaynaklı Nedenler

İnsan hayatı üzerinde, doğum öncesinden başlayarak yaşamın ilk yıllarından itibaren etkisini gösteren ve ömür boyu devam eden bir kurum olarak aile, fizyolojik, ekonomik ve sosyal açılardan bireyi şekillendirir. Kişinin ruhsal gelişimi, karakter oluşumu ve davranışları üzerinde belirleyici bir rol oynar. Aile bireyleriyle kurulan ilişkiler, çocuğun diğer insanlara, nesnelere ve genel olarak hayata karşı tutumlarının temelini oluşturur (Yavuzer, 1996).

Aile, öğrencinin gelişiminde belirleyici bir etkiye sahiptir. Öğrencinin tutum ve yeteneklerini şekillendiren en önemli unsur, içinde büyüdüğü aile ortamıdır. Çocuk, doğumundan itibaren bu ortamın etkisi altında kalır ve davranışları, aile yapısının özelliklerine göre biçimlenir. Ebeveynlerin çocuk yetiştirme yaklaşımları, eğitim düzeyleri, aile içi iletişim, çocuğa gösterilen ilgi, eğitime verilen destek, ailenin çocuk üzerindeki baskıcı tutumu, anne ve babanın eğitim seviyesi, kültürel özellikler, çocuğa verilen değer ve ailenin okulla olan iletişimi (Cüceloğlu, 1996; Erden, 2001; Gilmore, 1985; Özbaş, 2009; Senemoğlu, 2005), öğrencinin okula devamını etkileyen aile kaynaklı nedenler arasında yer alır. Reimer ve Smink (2005), aileden kaynaklanan devamsızlık sebeplerini şu şekilde açıklamaktadır: (i) ailenin disiplin anlayışında tutarsızlık olması, (ii) aile içinde yaşanan anlaşmazlıklar ve (iii) ailenin çocuğa aşırı baskı uygulaması. Tyerman (1968) tarafından gerçekleştirilen bir araştırma, devamsızlığın temel sebebinin ailenin eğitim durumu ve yaşam standartları olduğunu ortaya koymuştur. Bazı araştırmacılar, devamsızlık yapan öğrencilerin aileleriyle olan bağlarının zayıf olduğunu, ailelerinden yeterli ilgi ve kabul görmediklerini ve disiplin eksikliği yaşadıklarını ifade etmektedir (Corville-Smith, Ryan, Adams ve Dalicandro, 1998). Butler (2003) ise anne ve babası boşanmış çocukların karşılaştığı güçlüklerin ve bu durumun devamsızlık üzerindeki etkilerinin altını çizmektedir.

Ülkemizde beslenme konusunda hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerin özelliklerini bir arada barındıran bir durum gözlemlenmektedir. Nüfusumuzun yaklaşık %15'inin açlık çektiği resmi verilerle açıklanmıştır. (Adıyaman, 2019) Nüfusun neredeyse yarısı ise yetersiz ve dengesiz beslenme problemiyle karşı karşıyadır. Bu sorundan en fazla etkilenen kesimler arasında büyüme dönemindeki çocuklar, gençler, doğurganlık çağındaki kadınlar, düşük gelirli işçiler ve işsizler bulunmaktadır. Diğer taraftan, aşırı ve yanlış beslenme sebebiyle yetişkin nüfusta obezite ve buna bağlı kronik hastalıklar, gelişmiş ülkelerdeki seviyelere ulaşmış durumdadır (Baysal, 2003).

Ailenin sosyoekonomik koşulları, hem aile yaşamının psikolojik sağlığını hem de çocuğun karakter gelişimini doğrudan etkilemektedir. Temel gereksinimlerini karşılayamayan ve yoksulluk nedeniyle sürekli açlık ve soğukla mücadele eden çocuklarda endişe bozuklukları görülebilir. Bu durum, kişilik üzerinde kalıcı etkiler bırakabilir ve çocuğun kendini güvende hissetmemesi gibi olumsuz sonuçlara neden olabilir (Yavuzer, 1996).

2.5.3. Öğretmen Kaynaklı Nedenler

Günümüzün en önemli toplumla iç içe mesleklerinden biri olan öğretmenlik; karmaşık toplumsal yaşamın ve küreselleşen dünyanın tüm sorunlarının doğrudan yansıdığı bir alan haline gelmiştir. Değişen dünya ve insan profiliyle birlikte, öğretmenlik anlayışı ve bu mesleğin sorunları da dönüşmektedir. Bu nedenle, kamusal bir niteliğe sahip olan bu meslekte; sorunların güncel olarak belirlenmesi ve çözüm yolları aranması, göz ardı edilmemesi gereken kritik bir konu olarak önemini korumaktadır.

Çocukların problem çözme becerilerini geliştirme konusunda öğretmen, sınıftaki temel kaynaktır. Öğretmen, çevredeki dinamiklerin önemli öğrenme fırsatlarına dönüştürülebileceğini fark etmek ve bu sürece yeni unsurlar eklenmesine öncülük etmekle yükümlüdür. Günlük etkileşimlerin, canlı ilgi alanlarının, çeşitli merakların ve güçlü duyguların potansiyelini anlama sorumluluğu öğretmene aittir. Öğretmen, kendi bakış açılarının, inançlarının, tutumlarının, başkalarıyla kurduğu ilişkilerin kalitesinin ve çocuklar hakkındaki özel bilgilerinin, zengin problem çözme deneyimleri sunmanın temel koşullarından biri olduğunu anlamakla görevlidir (Bingham, 1998).

Devamsızlık, bir taraftan öğrencilerin öğrenme yöntemleri ile öğretmenlerin öğretim tarzları arasındaki farklılıklardan ve öğretmenlerin işe devam etmeme durumlarından kaynaklanırken (Ehrenberg, Ehrenberg, Rees ve Ehrenberg, 1991); diğer taraftan öğretmen-öğrenci ilişkisinin yetersiz olması, öğretmenlerin öğrencilerin başarısına dair düşük beklentileri ve tutarsız tutumları da öğrencilerin devamsızlık yapmasına yol açabilmektedir (Baker, Sigmon ve Nugent, 2001; Van Petegem, 1994).

Öğretmenler, devamsızlık yapan öğrencilere karşı genelde olumsuz bir tutum sergiler. Bunun temel sebebi, öğrencilerin akademik başarı elde edebilmeleri için okula düzenli devam etmelerinin gerekli olduğuna dair inançlarıdır. Foley (2003), bu görüşü destekleyerek, bir öğrencinin devamsızlık yapması durumunda başarıyı etkileyen önemli

öğrenme fırsatlarının kaybedildiğini ifade etmektedir. Altınkurt (2008) tarafından yapılan bir araştırma ise öğrencilerin akademik başarıları ile özürsüz devamsızlıkları arasında negatif yönde bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.

Öğretmenlerin sınıf içinde pozitif bir yaklaşım benimsemesi, öğrencilerin okula olan bağlılığını güçlendirirken; öğretmenlerin sert ve baskıcı tutumları, öğrencilerle kurulan iletişimdeki yetersizlikler, öğrencilerin kapasitelerinin üzerinde beklentiler oluşturulması ve öğrencilere gereken ilginin gösterilmemesi, öğretmenlerden kaynaklanan devamsızlık sebepleri arasında sayılabilir (Ataman, 2001; Özbaş, 2010).

Bunun yanı sıra, öğrenciler başarılarını yükseltmek için öğretmenlerinden yeterli desteği alamadıklarını belirterek, okula olan bağlılıklarını sürdürmekte zorlandıklarını dile getirmişlerdir (NWREL, 2004).

2.5.4. Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı Nedenler

Okul, belirli bir mekânda faaliyet gösteren, öğrenci ve öğretmenlerin zaman içinde değiştiği, geniş bir kesime hitap eden ve eğitim-öğretim faaliyetlerini düzenli bir şekilde yürüten bir kurumdur. Hem genel hem de mesleki eğitim alanlarında çeşitlilik sunarak toplumun ihtiyaçlarına cevap verir. Okul, temel olarak belirli amaçlar ve işlevler doğrultusunda şekillenen bir organizasyondur. Eğitim, okulun varlığından önce de var olan bir ihtiyaçtır; okul ise bu ihtiyacı karşılamak için farklı unsurların bir araya geldiği bir yapıdır (Kıncal, 2007).

Toplumlar, bireylerini eğiterek onların toplumsal uyum sağlamalarını ve topluma katkıda bulunmalarını amaçlar. Özellikle modern ve sanayileşmiş toplumlarda bu misyon, eğitim kurumları olan okullar tarafından yerine getirilir. Okullar, bireyleri bilgi, beceri ve değerlerle donatarak toplumun gelişimine destek olur. Bu nedenle, okullar yalnızca bilgi aktaran kurumlar değil, aynı zamanda toplumsal düzenin ve ilerlemenin temel taşlarıdır.

Ulusal Eğitim İstatistikleri Merkezi'nin (1996) gerçekleştirdiği bir çalışmaya göre, ekonomik olarak dezavantajlı ailelerin yoğun olduğu bölgelerdeki okullarda öğrenci devamsızlık oranlarının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, devamsızlıkla ilgili tutarsız uygulamaların yürütüldüğü (Epstein ve Sheldon, 2002), okul personeli ile veliler arasında iletişim kopukluğu yaşanan, öğretmenlerin yeterince destekleyici olmadığı ve sınıf

içi farklılıkların dikkate alınmadığı okullarda devamsızlık sorununun daha yaygın olduğu belirtilmiştir (Dougherty, 1999).

Reid (1985), okul kaynaklı etkenlerin, özellikle zorbalık ve müfredat gibi unsurların, öğrencilerin devamsızlık yapmasına yol açabileceğini vurgulamaktadır. Okuldaki öğretmenlerin, rehberlik uzmanlarının ve yöneticilerin kalitesi ile etkililiği de öğrencilerin devamsızlık eğilimleriyle bağlantılıdır (Strickland, 1998). Okul yöneticilerinin öğrenciler üzerinde doğrudan olmasa da dolaylı bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir (Balcı, 2002). Okul, bir organizasyon olarak çeşitli boyutlara sahiptir ve bu boyutlardan biri de okul iklimidir. Pozitif ve güçlü bir okul iklimi, öğrenci devamsızlığını azaltıcı bir rol oynar. Spor ve kültürel etkinliklerin düzenlenmesi, teneffüs sürelerinin uygun şekilde planlanması ve öğrencilerin kendilerini güvende hissedecekleri bir ortamın sağlanması gibi yönetsel uygulamalar, devamsızlığı etkileyen önemli unsurlar arasındadır (Altinkurt, 2008). Bununla birlikte, olumsuz okul iklimi ve yetersiz okul politikaları da devamsızlık nedenleri arasında sayılmaktadır (Baker, Sigmon ve Nugent, 2001).

2.5.5. Sağlık Problemi Kaynaklı Nedenler

Öğrencilerin devamsızlık yapmalarının temel nedenleri arasında, fiziksel veya zihinsel sağlık sorunları yaşamaları ve derslerde başarısız olma endişesi gibi kişisel faktörler bulunmaktadır. Bu tür durumlar, öğrencilerin okula düzenli devam etmelerini engelleyebilmekte ve akademik performanslarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Sarı ve Cenkseven, 2008).

Öğrencilerin sadece kendilerinin değil aile bireylerinden birinin sağlık problemi yaşaması da öğrencilerin okula düzenli olarak devam etmesini engellediği için sağlık sorunları genel olarak öğrencilerin okula devamsızlık yapmasının önemli sebeplerinden biridir (Çevik, 2011; Kadı, 2000; Yıldız, 2011).

Ciddi sağlık sorunları yaşayan öğrencilerin okula gitmemesi gerekirken, bazı öğrenciler öğrenme süreçlerini etkilemeyecek hafif rahatsızlıklarda bile okula gitmeyi tercih etmemektedir (DeSocio, VanCura, Nelson, Hewitt, Kitzman ve Cole, 2007). Öğrencilerin sağlık sorunları nedeniyle okula devamları aksıyorsa, okulun sağlıklı bir çevre sunması büyük önem taşır. Sağlıklı bir okul çevresi, okul binasının, bahçe ve oyun alanlarının, tuvaletlerin, ısıtma, havalandırma ve aydınlatma sistemlerinin sağlık standartlarına uygun

olmasını gerektirir. Bunun yanı sıra, okulda sağlık hizmetleriyle ilgilenen uzmanlar tarafından okul ve çevresinin güvenliği düzenli olarak kontrol edilmeli ve olası kazalara karşı önlemler alınmalıdır. Sağlık eğitiminin temel bir unsuru olan sağlıklı bir çevrede yaşama bilincinin öğrencilere kazandırılması, sağlık sorunlarına bağlı devamsızlıkların azaltılmasına katkıda bulunabilir (Soysal, Giray ve Şevken, 2008).

Bu etkenlere ek olarak, devamsızlığa yol açabilecek diğer nedenler arasında alkol veya uyuşturucu kullanımı, derslerin saatleri veya günleri gibi unsurlar da sayılabilir (Gökyer, 2012).

2.5.6. Arkadaş Çevresi Kaynaklı Nedenler

Okul, öğrenciler için yalnızca akademik bilgi edinme yeri değil, aynı zamanda sosyal becerilerini geliştirdikleri ve yeni ilişkiler kurdukları bir ortamdır. Öğrenciler, okul yaşantıları boyunca farklı kültürler ve bakış açılarıyla tanışarak dünyalarını genişletirler. Özellikle ergenlik döneminde, akran gruplarının etkisi artar ve bu durum öğrencilerin eğitim hayatını doğrudan etkileyebilir. Arkadaş çevresi, öğrencinin okula devam etme motivasyonu üzerinde önemli bir rol oynar. Eğer öğrencinin içinde bulunduğu arkadaş grubu eğitime karşı olumsuz bir tutum sergiliyorsa, bu durum öğrencinin devamsızlık yapmasına neden olabilir. Reid (2005), akran gruplarının öğrenci devamsızlığı üzerindeki etkisini vurgularken, öğrencilerin grup dinamiklerine uyum sağlamak veya grubun bir parçası olmak için okula gitmeyi reddedebileceğini belirtir. Ayrıca, öğrenciler, arkadaş çevrelerinin etkisiyle okul dışı aktivitelere yönelebilir ve bu durum devamsızlık oranlarını artırabilir (Özbaş, 2010; Arkonaç, 2001). Bu nedenle, okulun yalnızca akademik değil, sosyal bir ortam olarak da ele alınması ve öğrencilerin olumlu arkadaşlıklar kurmalarına destek olunması büyük önem taşır.

Öğrencinin devamsızlık yapmasında, içinde bulunduğu arkadaş çevresi ve sosyal ortam önemli bir rol oynayabilmektedir (Arkonaç, 2001). Özellikle, okula düzenli devam etmeyen, akademik başarısızlık yaşayan, madde kullanımı gibi kötü alışkanlıklara sahip veya suça eğilimli bireylerden oluşan arkadaş grupları, öğrenciler için risk oluşturmaktadır. Bu tür çevrelerde bulunan öğrenciler, eğitim süreçlerine katılım konusunda olumsuz etkilenebilir ve devamsızlık yapma eğilimi gösterebilirler (Reid, 2005). Eğitime karşı olumsuz tutum sergileyen, okuldan uzaklaşmış ve kötü alışkanlıkları olan kişilerle kurulan arkadaşlıklar,

öğrencinin eğitim hayatını sekteye uğratabilir. Bu nedenle, öğrencilerin olumlu sosyal çevreler içinde bulunmalarını sağlamak ve eğitime destek veren arkadaşlıklar kurmalarına yardımcı olmak, devamsızlık sorununu azaltmada önemli bir adım olarak değerlendirilmelidir (Özbaş, 2010).

Reid (1999) tarafından yapılan araştırmalar, öğrencilerin okula devamsızlık yapmalarının temel nedenlerinden birinin akran grupları arasındaki anlaşmazlıklar ve zorbalık olduğunu ortaya koymaktadır. Zorbalık, öğrencilerin okula gitmekten kaçınmalarına yol açan en yaygın faktörlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Zorbalığa maruz kalan öğrenciler, yaşadıkları korku ve endişe nedeniyle bu durumu yetişkinlerle paylaşmaktan çekinir ve okula devam etmek istemezler. Bu da devamsızlık oranlarının artmasına ve öğrencilerin akademik başarılarının olumsuz etkilenmesine neden olur (Reid, 2003). Ayrıca, okulda kendilerini güvende hissetmeyen öğrenciler, devamsızlığı bir çözüm olarak görebilirler. Bu nedenle, zorbalığın önlenmesine yönelik etkili stratejiler geliştirmek ve öğrencilere güvenli bir okul ortamı sunmak, devamsızlık sorununu azaltmak için kritik bir adımdır.

2.5.7. Çevresel Faktör Kaynaklı Nedenler

Öğrencilerin okula devam etmelerini engelleyen faktörlerden biri de yaşadıkları bölgenin okula uzak olması ve iklim koşullarının elverişsizliğidir. Bu tür sorunlar, özellikle kırsal kesimlerde daha sık görülmekte ve devamsızlık oranlarını artırmaktadır (Teasley, 2004). Ülkemizde, bu durumu aşmak için taşınmalı eğitim, yatılı okul ve pansiyonlu eğitim gibi çözümler uygulanmaktadır. Aileler ise çocuklarının eğitime devam edebilmesi için okula yakın yerlere taşınma veya özel servislerle ulaşım sağlama gibi yöntemlere başvurmaktadır (Pehlivan, 2006). İklim koşullarına bağlı zorluklar ise aileler tarafından çocuklarını koruyucu önlemler olarak aşmaya çalışılmaktadır. Resmi makamlar ise aşırı soğuk, kar yağışı veya benzeri olumsuz hava koşullarında okulları tatil ederek bu sorunu geçici olarak çözmektedir. Bu tür uygulamalar, öğrencilerin eğitime erişimini kolaylaştırmak ve devamsızlık sorununu en aza indirmek amacıyla hayata geçirilmektedir. (Özbaş, 2010)

Kötü hava koşulları ve ulaşım sorunları, öğrencilerin okula devam etmesini engelleyen önemli etkenler arasında yer almaktadır. Özellikle aşırı yağış, kar fırtınası veya buzlanma gibi olumsuz hava şartları, öğrencilerin evden çıkmasını zorlaştırarak devamsızlığa yol açabilir. Ayrıca, ulaşım kaynaklı problemler de devamsızlık nedenleri arasında sayılabilir

(Ford ve Sutphen, 1996). Örneğin, öğrenci servislerinin aksaması, toplu taşıma araçlarının zamanında gelmemesi veya aile araçlarının arızalanması gibi durumlar, öğrencilerin okula ulaşımını engelleyebilir. Bu tür sorunlar, özellikle kırsal bölgelerde veya ulaşım imkânlarının kısıtlı olduğu yerlerde daha sık yaşanmakta ve öğrencilerin eğitim süreçlerini olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle, hem aileler hem de eğitim kurumları, bu tür engelleri aşmak için alternatif çözümler üzerinde düşünmeli ve gerekli önlemleri almalıdır. (Teasley, 2004).

2.6. Devamsızlığın Etkileri

Okuldan kaçma veya devamsızlık, yalnızca öğrenciler için değil, aynı zamanda aileler, eğitim kurumları ve toplum için de ciddi sonuçlar doğurabilmektedir. Uzun süreli devamsızlık yapan öğrenciler, akademik başarısızlık, okulu terk etme, suça karışma, madde bağımlılığı ve diğer riskli davranışlarla karşılaşma açısından yüksek risk altındadır. Bu durum, öğrencilerin gelecekteki yaşamlarını olumsuz etkileyebileceği gibi, toplumsal refahı da zedeleyebilir (Maynard, 2010).

Özellikle kız çocuklarının eğitime erişimi, bireysel gelişimlerinin yanı sıra toplumsal kalkınma için de büyük önem taşımaktadır. Kadınların eğitim düzeyinin artması, ülkelerin ekonomik büyümesine ve refah seviyesinin yükselmesine katkıda bulunur. Eğitimde cinsiyet eşitsizliğini gideremeyen ülkeler, daha düşük büyüme oranları ve gelir seviyeleriyle karşı karşıya kalabilmektedir. Kız çocuklarının eğitimi, bölgesel eşitsizlikleri azaltmada da önemli bir rol oynar. Okuryazarlık oranının artması, kadınların kalıplaşmış kadın erkek rollerine dayalı önyargıların yanı sıra geleneksel ve benzer tüm ayrımcılık içeren olumsuz uygulamalara karşı daha bilinçli bir tutum sergilemesini sağlayarak, toplumun modernleşmesine ve demokratikleşmesine katkıda bulunur (Kadın ve Eğitim, 2008, T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü. Politika Dokümanı. Ankara). Bu nedenle, kız çocuklarının eğitime erişiminin önündeki engellerin kaldırılması, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde büyük bir öneme sahiptir.

Devamsızlık, öğrencilerin okula karşı olumsuz tutumlarının bir göstergesi olmakla birlikte, tek başına bir neden değildir. Birden fazla faktörün bir araya gelmesi, öğrencilerin okuldan uzaklaşmasına, devamsızlık yapmasına ve hatta eğitim sistemini terk etmesine yol açabilir.

Devamsızlık, öğrencilerin eğitim hayatlarında kısa ve uzun vadeli ciddi sorunlara neden olabilmektedir. (Pehlivan, 2006).

Kısa vadede, devamsızlık yapan öğrenciler, derslerde geri kalma, ödevlerini tamamlayamama ve akademik performanslarında düşüş gibi sorunlarla karşılaşır. Devamsızlık nedeniyle yaşanan öğrenme kayıpları, öğrencilerin farklı derslerde de başarısız olmalarına yol açabilir (Reid, 2005). Ayrıca, devamsızlık yapan öğrenciler, akranlarına göre akademik olarak geride kalabilir ve sosyal becerilerinde zayıflama görülebilir (Ford, 1996). Bu durum, öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerini olumsuz etkileyebilir ve sosyal uyumlarını zorlaştırabilir (Reid, 2005). Devamsızlık, aynı zamanda öğrencilerin bir üst sınıfa geçmelerini engelleyebilir ve okulu terk etme riskini artırabilir (DeSocio, VanCura, Nelson, Hewitt, Kitzman ve Cole, 2007). Okul terkinin en önemli öngörücülerinden birinin devamsızlık olduğu belirtilmektedir. Devamsızlık, başarısızlığı tetiklerken, başarısızlık da okul terki riskini beraberinde getirmektedir (Somers, Owens ve Piliawsky, 2009).

Uzun vadede ise devamsızlık, öğrencilerin gelecekteki yaşamlarını ciddi şekilde etkileyebilir. Ford ve Sutphen (1996), devamsızlık yapan öğrencilerin ileride işsizlik ve düşük gelir gibi sorunlarla karşılaşabileceğini belirtmektedir.

Araştırmalar, okulu terk eden öğrencilerin mezun olanlara kıyasla daha yüksek oranda işsiz kaldığını, iş bulsalar bile daha düşük ücretlerle çalıştıklarını ve sosyal yardımlara daha fazla ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Ayrıca, okulu bırakan bireylerin suça eğilimli olma olasılığı daha yüksektir ve bazı durumlarda bu bireylerin hayatları hapis hanede sonlanabilmektedir. Bu nedenle, okul terki yalnızca bireysel bir sorun olarak değil, toplumun genelini etkileyen ciddi bir problem olarak ele alınmalıdır (Şimşek ve Şahin, 2012).

Eğitim, çocukların ucuz iş gücü olarak sömürülmesini, istismara uğramasını ve şiddete maruz kalmasını önlemede kritik bir rol oynar. Özellikle kız çocukları, bu tür risklerle daha sık karşılaşabildiği için, eğitim onlar için daha da büyük bir öneme sahiptir. Kız çocuklarının eğitim alması, yalnızca bireysel kazanımlar sağlamakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal refahın artmasına ve eşitsizliklerin azaltılmasına da katkıda bulunur (United Nations Children's Fund [UNICEF] The State of The World's Children Report, 2004). Bu nedenle, devamsızlık ve okul terki sorunlarının önlenmesi, hem bireylerin hem de toplumun geleceği açısından büyük önem taşımaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları, veri toplama süreci, elde edilen verilerin analizi, çözümlenmesi ve yorumlanması hakkında detaylı bilgiler sunulmaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma nicel araştırma teknikleri kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın modeli betimsel tarama modelidir. Araştırma yöntemleri arasında yer alan tarama modeli, belirli bir olguya dair katılımcıların düşüncelerini, ilgi alanlarını, yeterlilik düzeylerini ve davranış eğilimlerini ortaya çıkarmayı hedefler (Büyüköztürk,2013; Fraenkel ve Wallen, 2006). Bu yaklaşım, geçmişte ya da günümüzde var olan herhangi bir durumu olduğu gibi analiz etme ve yorumlama amacı taşır (Karasar, 2009). Bu yüzden araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Aksaray ili Merkez ilçesinde öğrenim görmekte olan ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık durumlarının cinsiyet, sınıf düzeyi, aylık ortalama gelir, kalınan yer, kardeş sayısı, okula gitme şekli, okulda katılınan sosyal kültürel etkinlik, devamsızlık durumu ve sınıf tekrarı gibi çeşitli değişkenlerle olan ilişkisi incelenmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Aksaray Merkez’de bulunan 38 ortaöğretim kurumundaki 14.586 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma örneklemini ise bu evrenden seçilen 11 ortaöğretim kurumunda öğrenim görmekte olan 4487 öğrenciden 367’si kız, 231’i erkek olmak üzere

toplam 598 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrenciler verilerin güvenilirliği ve kapsam geçerliğinin yüksek olması amaçlanarak ortaöğretim kurum türü ölçüt alınarak seçilmiştir.

Örneklem seçiminde uygun örneklem büyüklüğünün belirlenmesi ile ilgili alan yazında farklı görüşler bulunmaktadır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Araştırmanın örnekleme, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden tabakalı amaçsal ve ölçüt örnekleme yöntemleri ile belirlenmiştir. Öncelikle her bir okul türünden okul seçilmiş ve bu okullar içinden hazırlık sınıfları hariç 4 sınıf kademesinde devamsızlığı fazla olan öğrenciler seçilmiştir. Daha sonra, farklı büyüklükteki evrenler için kuramsal örneklem büyüklükler ve % 95 güvenlik düzeyine göre hata ile gerekli örneklem tablosundan yararlanılarak (Büyüköztürk, Çakmak, vd, 2010) araştırma için gerekli olan örneklem grupları belirlenmiştir. Evren büyüklüğüne bağlı uygun örneklem büyüklükleri hesaplanmakta, çok büyük evrenler için %95 güven aralığında 384 kişinin temsil etmesi yeterli görülmektedir (Balcı, 2004).

Araştırma öncesi okul idarelerinden öğrencilerin devamsızlık durumlarıyla ilgili bilgi alınıp araştırmaya katılan öğrenciler devamsızlığı fazla olan öğrencilerden isteğe bağlı olarak seçilmiştir. Öğrenciler formları kendi özgür iradeleri doğrultusunda doldurmaları için yönlendirilmiştir.

Tablo.3.2.1. Örneklemi Oluşturan Ortaöğretim Kurumlarının Öğrenci Sayıları

<i>Okul İsimleri</i>	<i>Öğrenci Sayısı</i>
Şehit Pilot Hamza Gümüşsoy Fen Lisesi	552
Abdülhamid Han Fen Lisesi	369
Hazım Kulak Anadolu Lisesi	603
Atatürk Anadolu Lisesi	672
Aksaray Merkez Anadolu Lisesi	613
Aksaray Spor Lisesi	197
Kanuni Anadolu İmam Hatip Lisesi	363
Şehit Önder Güzel Anadolu İmam Hatip Lisesi	383
Recep Tayyip Erdoğan Anadolu İmam Hatip Lisesi	182
Ahmet Cevdet Paşa Sosyal Bilimler Lisesi	390

Aksaray Güzel Sanatlar Lisesi	163
Toplam	4487

Tablo 3.2.1.'e göre örnekleme oluşturan 11 ortaöğretim kurumunun öğrenci sayısının toplamı 4487'dir. Örnekleme oluşturan kurumlardan en fazla öğrencisi olan 672 öğrenci ile Atatürk Anadolu Lisesi iken; en az öğrencisi olan 163 öğrenci ile Aksaray Güzel Sanatlar Lisesi'dir.

Tablo 3.2.2. Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı

<i>Sınıf</i>	<i>Öğrenci Sayısı</i>
9.Sınıf	167
10.Sınıf	134
11.Sınıf	166
12.Sınıf	131
Toplam	598

Tablo 3.2.2'de görüldüğü gibi elde edilecek verilerin kapsamının, güvenilirliğinin ve geçerliğinin yüksek olması için öğrenciler 9, 10, 11 ve 12. sınıf olmak üzere her kademedan seçilmiştir. Buna göre örnekleme oluşturan 598 öğrenciden 167'si 9.sınıf, 134'ü 10.sınıf, 166'sı 11.sınıf ve 131'i 12.sınıf öğrencisidir. Bu bağlamda araştırmaya katılan en fazla öğrenci 9.Sınıf düzeyinden olurken; en az katılım 12.sınıf düzeyindendir. Ayrıca kademeler arası devamsızlık durumu farklarının var olup olmadığını tespit edebilmek için de bu ölçüt alınmıştır. Hazırlık sınıfı tüm ortaöğretim kurumlarında olmadığı için hazırlık sınıfları verileri değerlendirmeye alınmamıştır.

Tablo.3.2.3. Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

<i>Değişken</i>	<i>Değişken Türü</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
Cinsiyet	Kız	367	61,4
	Erkek	231	38,6

Tablo 3.2.'de çalışmaya dâhil olan öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı bulunmaktadır. Toplam 598 öğrenciden 367'si kadın, 231'i ise erkek öğrencidir. Araştırma, yüzdelik oran

olarak %61,4 kadın ve % 38,6 erkek öğrenciden oluşmaktadır. Bu bağlamda, araştırmaya dâhil olan kadın öğrenci sayısı erkek öğrenci sayısını geçmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak demografik bilgileri içeren demografik bilgi formu ve 2013 yılında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftiş, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalında öğrenim gören ve bu alanla ilgili “Lise Öğrencilerinin Devamsızlık Nedenlerinin İncelenmesi” adlı tezi yazan Özge Öztekin tarafından geliştirilen “Devamsızlık Nedenleri Formu” kullanılmıştır. Bu form öğrencilerin devamsızlık nedenleri belirlemeye yönelik hazırlanmış 45 ifadeye oluşmaktadır.

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Formda araştırmanın hedefi ve uygulama sırasında göz önünde bulundurulması gereken unsurlara dair temel bilgiler ile demografik bilgileri içeren 10 adet soru bulunmaktadır. Bu sorular, araştırmaya dâhil olan öğrencilere ilişkin farklı veriler elde etmek amacıyla oluşturulmuştur. Sorularda araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, sınıf düzeyi, anne ve baba öğrenim durumu, anne ve baba mesleği, ailede çalışan kişi sayısı, ailede okula giden kişi sayısı, anne ve babanın birlikte yaşama durumu, ailenin aylık ortalama geliri, okul dışında maddi gelir sağlanan bir iş yapma durumu, katılımcı dâhil kardeş sayısı, kardeşlerin dışında aynı evde yaşayan başkaları durumu, kalınan yer, okula gidip gelme durumu, okulda katılan sosyal, kültürel, sportif etkinlik durumu, 2023-2024 eğitim öğretim yılındaki devamsızlık durumu, sınıf tekrarı durumu ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.3.2. Devamsızlık Nedenleri Formu

Bu formda öğrencilerin devamsızlık nedenlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan oldukça kapsamlı 45 adet devamsızlık yapma nedeni bulunmaktadır. Öğrencilerin bu nedenlere kendi düşüncelerine göre işaretleyecekleri seçenekler; asla (1), nadiren (2), zaman zaman (3), sıklıkla (4) ve her zaman (5) olacak şekilde Likert tipinde düzenlenmiştir. Öğrenciler bu nedenlerden kendilerine uygun olanları işaretlemiştir. Devamsızlık nedenleri için 7 boyut

bulunmaktadır. Bu boyutlar, öğrenci kaynaklı nedenlere ilişkin 8, aile kaynaklı nedenlere ilişkin 9, öğretmen kaynaklı nedenlere ilişkin 5, okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenlere ilişkin 10, sağlık problemi kaynaklı nedenlere ilişkin 2, arkadaş çevresi kaynaklı nedenlere ilişkin 7 ve çevresel faktör kaynaklı nedenlere ilişkin 4 maddeden oluşmaktadır.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verileri, 2023-2024 eğitim öğretim döneminde evren ve örneklem bölümünde tanımlanan araştırma grubundan elde edilmiştir. Veri toplama araçlarındaki ölçeklerin kullanılabilmesi amacıyla Aksaray Üniversitesi Etik Kurulundan araştırma etik kurul onayı alınmıştır. Ayrıca, öğrencilerden veri edinmek için Aksaray İl Milli Eğitim Müdürlüğünden 19/02/2024 tarihli ve E-76490249-605.01-97038241 sayılı valilik onayı ile araştırma izin alınmıştır. Devamsızlık Nedenleri Formu'nun çıktıları alınarak araştırmaya katılan öğrencilerin bulunduğu toplam 11 okula tek tek gidilip, okul idarelerine araştırma izni gösterildikten sonra rehber öğretmen eşliğinde öğrencilerle yüz yüze görüşülmüştür. Gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra formlar dağıtılmış ve öğrencilerin formları doldurmaları istenmiştir.

Araştırmaya dahil olan öğrenciler en çok devamsızlık problemi yaşayan öğrenciler arasından gönüllülük esasına bağlı olarak seçilmiştir. Formların uygulanma sürecinde gerekli bilgiler paylaşılmış ve katılımcıların anket formlarını doğru bir biçimde doldurmaları teşvik edilmiştir.

3.5. Veri Analizi

Verilerin çözümlenmesinde SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. Örneklemdeki öğrencilerin demografik bilgileri ile ilgili tanımlayıcı istatistiksel analizler içim Frekans (f), Yüzde (%) teknikleri kullanılmıştır. Öğrencilerin formda verdikleri yanıtlardan devamsızlık nedenlerinin cinsiyet, okul dışında maddi gelir sağlayacak bir işte çalışma, sınıf tekrarı ve sosyal kültürel faaliyetler değişkenleri farklılıklarına dair değerlendirmelerinde Mann Whitney-U testi; devamsızlık nedenlerinin öğrenci, aile, öğretmen, okul ve okul yöneticisi, sağlık problemi, arkadaş çevresi ve çevresel faktör kaynaklı alt boyutlarının sınıf düzeyi, gelir düzeyi, kardeş sayısı, okula gitme şekli, kalınan yer, devamsızlık durumu değişkenleri açısından değerlendirilmesinde Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Kruskal -Wallis H

testlerinden devamsızlık nedenlerinin öğrenci, aile, öğretmen, okul ve okul yöneticisi, sağlık problemi, arkadaş çevresi ve çevresel faktör kaynaklı alt boyutlarının sınıf düzeyi, kardeş sayısı, kalınan yer değişkenlerine açısından değerlendirilmesinde anlamlı farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere Dunn's Test tamamlayıcı post-hoc analiz tekniği uygulanmış ve ortalama puan ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır.

1-Ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenleri nelerdir?

- öğrenci kaynaklı nedenler,
- aile kaynaklı nedenler,
- öğretmen kaynaklı nedenler,
- okul ve okul yöneticisi kaynaklı nedenler,
- sağlık problemi kaynaklı nedenler,
- arkadaş çevresi kaynaklı nedenler,
- çevresel faktör kaynaklı nedenler nelerdir?

2-Devamsızlık nedenleri sosyoekonomik durum hakkında bilgi verebilecek gelir düzeyi, kardeş sayısı, gelir getirecek bir işte çalışma ve kalınan yer gibi değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmada elde edilen bulgulara ve bu bulgulara ait yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemi ile Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın ilk alt problemi olan katılımcı öğrencilerin “Devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşler nelerdir?” sorusuna yönelik boyutların puan ortalamaları ve standart sapma değerleri analiz edilmiş olup betimsel istatistikler sunulmuştur.

Tablo 4.1.1. Öğrenci Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine Ait Bulgular

<i>Madde</i>	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>
1- Hiçbir sebep yokken devamsızlık yaparım.	598	1,79	1,042
3-Ders çalışmak/ödev yapmak için devamsızlık yaparım.	596	2,06	1,153
7- Mutsuz olduğum ve moralim bozuk olduğu zamanlarda devamsızlık yaparım	598	1,82	1,096
17- Sigara vb. zararlı alışkanlıklarım olduğu için devamsızlık yaparım.	598	1,19	,729
20- Okulu bırakmayı düşündüğüm için devamsızlık yaparım.	598	1,23	,730
22-Başarısızlık korkusu yaşadığım için devamsızlık yaparım.	598	1,27	,722
23-Notlarım düşük olduğu için devamsızlık yaparım.	598	1,22	,603
28- Öğrenme isteğim olmadığı için devamsızlık yaparım.	598	1,73	1,235

Tablo 4.1.1'e göre öğrenci kaynaklı devamsızlık nedenlerini kapsayan devamsızlık nedenleri formundaki maddelerin ortalama ile standart sapma değerleri sunulmuştur. Tablodaki verilere göre “Ders çalışmak/ödev yapmak için devamsızlık yaparım.” maddesinin ortalama değeri 2,06 iken; “Notlarım düşük olduğu için devamsızlık yaparım.” maddesinin ortalama değeri 1,22’dir. Buna göre öğrencilerin öğrenci kaynaklı en çok yapılan devamsızlık nedeni ders çalışmak veya ödev yapmakken; notlarının düşük olması en az yapılan devamsızlık yapma nedenidir.

Tablo 4.1.2. Aile Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine Ait Bulgular

<i>Madde</i>	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>
6-İlgi çekmek için devamsızlık yaparım.	598	1,18	,699
15-Annemle babam kavga ettiği zaman devamsızlık yaparım.	596	1,27	,745
19-Evde yardımcı olmam gereken işler olduğu için devamsızlık yaparım.	598	1,36	,760
37-Ailem baskı yaptığı için buna tepki olarak devamsızlık yaparım.	598	1,29	,836
42-Maddi sıkıntılar yüzünden çalışmak zorunda olduğum için devamsızlık yaparım.	597	1,14	,588

Tablo 4.1.2’ye göre aile kaynaklı devamsızlık nedenlerini kapsayan devamsızlık nedenleri formundaki maddelerin ortalama ile standart sapma değerleri sunulmuştur. Tablodaki verilere göre, “Evde yardımcı olmam gereken işler olduğu için devamsızlık yaparım.” maddesinin ortalama değeri 1,36 iken; “Maddi sıkıntılar yüzünden çalışmak zorunda olduğum için devamsızlık yaparım.” maddesinin ortalama değeri 1.14’tür. Buna göre öğrencilerin aile kaynaklı en çok yapılan devamsızlık nedeni evde yardımcı olmaları gereken işlerken; maddi sıkıntılar yüzünden çalışmak zorunda olmak en az yapılan devamsızlık nedenidir.

4.1.3. Öğretmen Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine Ait Bulgular

<i>Madde</i>	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>
2-Öğretmenlerim çok sert olduğu için devamsızlık yaparım.	598	1,41	,857
8-Bazı öğretmenlerimi sevmediğim için devamsızlık yaparım.	598	1,55	1,029
26-Bazı öğretmenlerimden çekindiğim için devamsızlık yaparım.	598	1,24	,731
27-Bazı öğretmenlerimden korktuğum için devamsızlık yaparım.	598	1,39	,878
34-Bazı öğretmenlerim benimle ilgilenmediği için devamsızlık yaparım.	598	1,25	,761
36-Dersler ilgimi çekmediği ve sıkıcı geçtiği için devamsızlık yaparım.	598	1,60	1,104
41-Öğretmenimden şiddet gördüğüm için devamsızlık yaparım.	597	1,18	,726

Tablo 4.1.3'e göre öğretmen kaynaklı devamsızlık nedenlerini kapsayan devamsızlık nedenleri formundaki maddelerin ortalama ile standart sapma değerleri sunulmuştur. Tablodaki verilere göre, "Dersler ilgimi çekmediği ve sıkıcı geçtiği için devamsızlık yaparım." maddesinin ortalama değeri 1,60 iken; "Öğretmenimden şiddet gördüğüm için devamsızlık yaparım." maddesinin ortalama değeri 1,18'dir. Buna göre öğrencilerin öğretmen kaynaklı en çok yapılan devamsızlık nedeni derslerin ilgi çekmemesi ve sıkıcı geçmesi iken; öğretmenden şiddet görmek en az yapılan devamsızlık nedenidir.

Tablo 4.1.4. Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine Ait Bulgular

<i>Madde</i>	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>
4-Okul güvenli olmadığı ve okulda şiddet olayları yaşandığı için devamsızlık yaparım.	596	1,34	,910
9-Okulda boş zamanlarımızı geçirebileceğimiz yerler olmadığı için devamsızlık yaparım.	598	1,89	1,306

10-Derste öğrendiklerim hayatta hiçbir işe yaramadığı için devamsızlık yaparım.	596	1,57	1,145
12-Okul eğlenceli olmadığı için devamsızlık yaparım.	598	1,75	1,181
13-Dershaneye gitmek için devamsızlık yaparım.4-Bazı öğretmenlerim benimle ilgilenmediği için devamsızlık yaparım.	598	1,39	,839
18-Sevmediğim/anlamadığım derslerde devamsızlık yaparım.	597	1,54	,993
25-Ders saatleri çok uzun ve teneffüsler çok kısa olduğundan devamsızlık yaparım.	598	1,53	1,099
29-Okulda yeterli sayıda sosyal aktivite olmadığı için devamsızlık yaparım.	598	1,28	,729
32-Dersler erken saatte başladığından uyanamadığım zamanlarda devamsızlık yaparım.	598	1,80	1,180
38-Zor dersler üst üste geldiği zaman devamsızlık yaparım.	598	1,52	1,043
40-Okula alışamadığım için devamsızlık yaparım.	598	1,25	,769
43-Okulu sevmediğim için devamsızlık yaparım.	598	1,86	1,301
44-LYS/YGS'ye hazırlanmak için devamsızlık yaparım.	598	1,86	1,269

Tablo 4.1.4'e göre okul ve okul yöneticisi kaynaklı devamsızlık nedenlerini kapsayan devamsızlık nedenleri formundaki maddelerin ortalama ile standart sapma değerleri sunulmuştur. Tablodaki verilere göre, “Okulda boş zamanlarımızı geçirebileceğimiz yerler olmadığı için devamsızlık yaparım.” maddesinin ortalama değeri 1,89 iken; “Okula alışamadığım için devamsızlık yaparım.” maddesinin ortalama değeri 1,25'tir. Buna göre öğrencilerin okul ve okul yöneticisi kaynaklı en çok yapılan devamsızlık nedeni okulda boş zaman geçirilebilecek yerlerin olmamasıyken; okula alışamamak en az yapılan devamsızlık nedenidir.

Tablo 4.1.5. Sağlık Problemi Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine Ait Bulgular

<i>Madde</i>	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>
5-Hasta olduğum zamanlarda devamsızlık yaparım.	596	3,30	1,199
14-Ailemden birisi hastalandığında devamsızlık yaparım.	598	1,87	1,033

Tablo 4.1.5'e göre sağlık problemi kaynaklı devamsızlık nedenlerini kapsayan devamsızlık nedenleri formundaki maddelerin ortalama ile standart sapma değerleri sunulmuştur. Tablodaki verilere göre, "Hasta olduğum zamanlarda devamsızlık yaparım." maddesinin ortalama değeri 3,30 iken; "Ailemden birisi hastalandığında devamsızlık yaparım." maddesinin ortalama değeri 1,87'dir. Buna göre öğrencilerin sağlık problemi kaynaklı en çok yapılan devamsızlık nedeni hasta olunmasıyken; aileden birinin hastalanması en az yapılan devamsızlık nedenidir.

Tablo 4.1.6. Arkadaş Çevresi Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine Ait Bulgular

<i>Madde</i>	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>
16-Arkadaşlarımla vakit geçirip eğlenmek için devamsızlık yaparım.	596	1,90	1,221
21-Kız arkadaşım/erkek arkadaşım ile buluşmak için devamsızlık yaparım.	598	1,35	,912
30-Okulda arkadaşlarımdan şiddet gördüğüm için devamsızlık yaparım.	598	1,20	,714
31-Okulda bazı arkadaşlarım beni küçümsedikleri için devamsızlık yaparım.	598	1,25	,786
33-Okulda fazla arkadaşım olmadığı için devamsızlık yaparım.	598	1,23	,734
39-Arkadaşlarıma uyum sağlamak için devamsızlık yaparım.	598	1,34	,858

Tablo 4.1.6'ya göre arkadaş çevresi kaynaklı devamsızlık nedenlerini kapsayan devamsızlık nedenleri formundaki maddelerin ortalama ile standart sapma değerleri sunulmuştur. Tablodaki verilere göre, "Arkadaşlarımla vakit geçirip eğlenmek için devamsızlık yaparım."

maddesinin ortalama değeri 1,90 iken; “Okulda arkadaşlarımdan şiddet gördüğüm için devamsızlık yaparım.” maddesinin ortalama değeri 1,20’dir. Buna göre öğrencilerin arkadaş çevresi kaynaklı en çok yapılan devamsızlık nedeni arkadaşla vakit geçirip eğlenmekken; okulda arkadaşlardan şiddet görmek en az yapılan devamsızlık nedenidir.

Tablo 4.1.7. Çevresel Faktör Kaynaklı Devamsızlık Nedenlerine Ait Bulgular

<i>Madde</i>	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>
11-Hava güzel olduğunda devamsızlık yaparım.	597	1,55	,974
24-Yurtta kaldığımdan hafta sonu eve gidecek araç bulabilmek için devamsızlık yaparım.	598	1,26	,802
35- Evim okula uzak olduğu için devamsızlık yaparım.	598	1,41	,937

Tablo 4.1.7’ye göre çevresel faktör kaynaklı devamsızlık nedenlerini kapsayan devamsızlık nedenleri formundaki maddelerin ortalama ile standart sapma değerleri sunulmuştur. Tablodaki verilere göre, “Hava güzel olduğunda devamsızlık yaparım.” maddesinin ortalama değeri 1,55 iken; “Yurtta kaldığımdan hafta sonu eve gidecek araç bulabilmek için devamsızlık yaparım.” maddesinin ortalama değeri 1,26’dır. Buna göre öğrencilerin çevresel faktör kaynaklı en çok yapılan devamsızlık nedeni havanın güzel olmasıyken; yurttan kalınan hafta sonu eve gidecek araç bulmak en az yapılan devamsızlık nedenidir.

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemi ile Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın ikinci alt boyutu ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenlerinden öğrenci kaynaklı, aile kaynaklı, öğretmen kaynaklı, okul ve okul yöneticisi kaynaklı, sağlık problemi kaynaklı, arkadaş çevresi kaynaklı ve çevresel faktör kaynaklı nedenlerle sosyoekonomik durum hakkında bilgi verebilecek gelir düzeyi, kardeş sayısı, gelir getirecek bir işte çalışma ve kalınan yer gibi değişkenleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Bu ilişkinin verilerine ait Mann Whitney-U testi sıra ortalamaları, standart sapma, U, Z ve p puanları ile Kruskal-Wallis H testi sıra ortalamaları, Kruskal-Wallis H, df, p puanları ve anlamlı fark puanları gibi betimsel sonuçlar Tablo 4.2.1, 4.2.2, 4.2.3, 4.2.4’ te verilmiştir.

Tablo 4.2.1. Devamsızlık Nedenlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılığına Dair Mann Whitney-U Testi Verileri

<i>Alt Boyutlar</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>n</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Sıra Top.</i>	<i>U</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Öğrenci Kaynaklı	Kız	367	294,56	108103,00	40575,000	-,888	,375
	Erkek	231	307,35	70998,00			
Aile Kaynaklı	Kız	367	291,83	107102,00	39574,000	-1,520	,128
	Erkek	231	311,68	71999,00			
Öğretmen Kaynaklı	Kız	367	286,22	105041,50	37513,500	-2,504	,012
	Erkek	231	320,60	74059,50			
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Kız	367	287,67	105574,50	38046,500	-2,120	,034
	Erkek	231	318,30	73526,20			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Kız	367	280,60	102979,50	35451,500	-3,523	,754
	Erkek	231	329,53	76121,50			
Sağlık Problemi Kaynaklı	Kız	367	297,77	109282,50	41754,500	-,314	,754
	Erkek	231	302,24	69818,50			
Çevresel Faktör Kaynaklı	Kız	367	290,08	106461,00	38933,000	-1,826	,068
	Erkek	231	314,46	72640,00			

Tablo 4.2.1.'de ortaöğretim öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U testi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde öğrenci kaynaklı ($U=40575,000$; $p> 0,05$); aile kaynaklı ($U=39574,000$; $p> 0,05$); öğretmen kaynaklı ($U=37513,500$; $p> 0,05$); okul ve okul yöneticisi kaynaklı ($U=38046,500$; $p> 0,05$); arkadaş çevresi kaynaklı ($U=35451,500$; $p> 0,05$); sağlık problemi kaynaklı ($U=41754,500$; $p> 0,05$) ve çevresel faktör ($U=38933,000$; $p> 0,05$) kaynaklı nedenler alt boyutlarında öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olduğu görülmemektedir.

Bu sonuçlara göre kız öğrencilerle erkek öğrencilerin devamsızlık sebepleri farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar toplumsal cinsiyet rollerinden ya da toplumda kadın erkek eşitliğinin yeterince sağlanamamasından kaynaklanıyor olabilir.

Tablo 4.2.2. Devamsızlık Nedenlerinin Sınıf Tekrarı Değişkenine Göre Farklılığına Dair Mann Whitney-U Testi Verileri

<i>Alt Boyutlar</i>	<i>Sınıf Tekrarı</i>	<i>n</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Sıra Top.</i>	<i>U</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Öğrenci Kaynaklı	Evet	17	299,06	5084,00	4931,000	-,011	,991
	Hayır	581	299,51	174017,00			
Aile Kaynaklı	Evet	17	384,21	6531,50	3498,500	-2,279	,023
	Hayır	581	297,02	172569,50			
Öğretmen Kaynaklı	Evet	17	344,06	5849,00	4181,000	-1,140	,254
	Hayır	581	298,20	173252,00			
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Evet	17	349,18	5936,00	4094,000	-1,208	,227
	Hayır	581	298,05	173165,00			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Evet	17	277,65	4720,00	4567,000	-,553	,580
	Hayır	581	300,14	174381,00			
Sağlık Problemi Kaynaklı	Evet	17	193,35	3287,00	3134,000	-2,614	,009
	Hayır	581	302,61	175814,00			
Çevresel Faktör Kaynaklı	Evet	17	303,82	5165,00	4865,000	-,114	,909
	Hayır	581	299,37	173936,00			

Tablo 4.2.2.'de ortaöğretim öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının sınıf tekrarı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U testi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde öğrenci kaynaklı

($U=4931,000$; $p> 0,05$); aile kaynaklı ($U=3498,500$; $p> 0,05$); öğretmen kaynaklı ($U=4181,000$; $p> 0,05$); okul ve okul yöneticisi kaynaklı ($U=4094,000$; $p> 0,05$); arkadaş çevresi kaynaklı ($U=4567,000$; $p> 0,05$); sağlık problemi kaynaklı ($U=3134,000$; $p> 0,05$) ve çevresel faktör kaynaklı ($U=4865,000$; $p> 0,05$) nedenler alt boyutlarında sınıf tekrarı yapma değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Bu sonuçlara göre öğrenciler arasında daha önce sınıf tekrarı yapıp yapmama durumu ile devamsızlık sebepleri arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir. Bunun sebebi sınıf tekrarı yapan öğrenci sayısının az düzeyde olması olabilir.

Tablo 4.2.3. Devamsızlık Nedenlerinin Sosyal Kültürel Faaliyetler Değişkenine Göre Farklılığına Dair Mann Whitney-U Testi Verileri

<i>Alt Boyutlar</i>	<i>Sosyal Kültürel F.</i>	<i>n</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Sıra Top.</i>	<i>U</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Öğrenci Kaynaklı	Var	379	299,60	113549,50	40703,500	-,208	,835
	Yok	217	296,57	64356,50			
Aile Kaynaklı	Var	379	295,02	111813,00	39803,000	-,724	,469
	Yok	217	304,58	66093,00			
Öğretmen Kaynaklı	Var	379	296,73	112462,00	40452,000	-,350	,726
	Yok	217	301,59	65444,00			
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Var	379	298,68	113200,00	41053,000	-,034	,973
	Yok	217	298,18	64706,00			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Var	379	288,97	109521,00	37511,000	-1,866	,062
	Yok	217	315,14	68385,00			
Sağlık Problemi Kaynaklı	Var	379	295,76	112094,00	40084,000	-,522	,602
	Yok	217	303,28	65812,00			
Çevresel Faktör Kaynaklı	Var	379	289,27	109631,50	37621,500	-1,883	,060
	Yok	217	314,63	68274,50			

Tablo 4.2.3.'te ortaöğretim öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının sosyal kültürel faaliyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek

amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U testi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde öğrenci kaynaklı ($U=40703,500$; $p> 0,05$); aile kaynaklı ($U=39803,000$; $p> 0,05$); öğretmen kaynaklı ($U=40542,000$; $p> 0,05$); okul ve okul yöneticisi kaynaklı ($U=41053,000$; $p> 0,05$); arkadaş çevresi kaynaklı ($U=37511,000$; $p> 0,05$); sağlık problemi kaynaklı ($U=40084,000$; $p> 0,05$) ve çevresel faktör kaynaklı ($U=37621,500$; $p> 0,05$) nedenler alt boyutlarında sosyal kültürel faaliyetler değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Bu sonuçlara göre öğrenciler arasında sosyal kültürel faaliyetlere katılma durumu ile devamsızlık sebepleri arasında anlamlı bir ilişki görülmemektedir. Bunun sebebi okullarda yeterince sosyal kültürel faaliyetlerin yapılmaması ya da yapılıyorsa da öğrencilerin yeterli katılım sağlamaması olabilir.

Tablo 4.2.4. Devamsızlık Nedenlerinin Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul ve Okul Yöneticisi, Sağlık Problemi, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktör Kaynaklı Alt Boyutlarının Sınıf Düzeyi Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi

<i>Alt Boyutlar</i>	<i>Sınıf Düzeyi</i>	<i>n</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Kruskal-Wallis H</i>	<i>df</i>	<i>p</i>	<i>Anlamlı Fark</i>
Öğrenci Kaynaklı	9.Sınıf	167	254,12	26,246	3	,000	1-3
	10.Sınıf	134	282,71				1-4
	11.Sınıf	166	319,35				2-4
	12.Sınıf	131	349,37				
Aile Kaynaklı	9.Sınıf	167	271,58	9,243	3	,026	
	10.Sınıf	134	299,50				
	11.Sınıf	166	307,89				
	12.Sınıf	131	324,46				
Öğretmen Kaynaklı	9.Sınıf	167	274,49	6,324	3	,097	
	10.Sınıf	134	299,50				
	11.Sınıf	166	317,53				
	12.Sınıf	131	308,54				
Okul ve Okul	9.Sınıf	167	272,42	14,154	3	,003	
	10.Sınıf	134	277,80				
	11.Sınıf	166	313,31				

Yöneticisi Kaynaklı	12.Sınıf	131	338,73				1-4
Sağlık Problemi Kaynaklı	9.Sınıf	167	279,66	4,240	3	,237	2-4
	10.Sınıf	134	302,27				
	11.Sınıf	166	317,79				
	12.Sınıf	131	298,78				
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	9.Sınıf	167	265,36	17,803	3	,000	
	10.Sınıf	134	279,36				
	11.Sınıf	166	326,99				
	12.Sınıf	131	328,79				
Çevresel Faktör Kaynaklı	9.Sınıf	167	268,63	13,177	3	,004	1-3
	10.Sınıf	134	291,07				
	11.Sınıf	166	311,57				1-4
	12.Sınıf	131	332,18				

Tablo 4.2.4.'te ortaöğretim öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde öğretmen ve sağlık problemi kaynaklı nedenler alt boyutlarında öğrencilerin sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmazken $[p>.05]$; öğrenci kaynaklı neden alt boyutunda 12.sınıflar, aile kaynaklı neden alt boyutunda 12.sınıflar, okul ve okul yöneticisi kaynaklı neden alt boyutunda 12.sınıflar, arkadaş çevresi kaynaklı neden alt boyutunda 12.sınıflar ve çevresel faktör neden alt boyutunda 12.sınıflar lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır. $[p<.05]$

Tablo 4.2.4.'e bakıldığında öğrenci kaynaklı devamsızlık alt boyutu ile sınıf düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Öne çıkan belirgin farklılıkların hangi gruplar arasında yer aldığını tespit etmek amacıyla Kruskal-Wallis'in post hoc testi olan "Dunn's Test" kullanılmıştır. Dunn's Test sonuçlarına Bonferroni düzeltmesi uygulanmış ve sonrasında düzeltilmiş p değerleri aracılığıyla grup farklılıkları belirlenmiştir.

Öğrenci kaynaklı devamsızlık alt boyutuna göre 9. sınıf öğrencileri ile 11. sınıf öğrencileri arasında; 9. sınıf öğrencileri ile 12. sınıf öğrencileri arasında; 10. sınıf öğrencileri ile 12. sınıf öğrencileri arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Öğrenci kaynaklı devamsızlık

alt boyutu sıra ortalamalarına göre: 12. sınıf (Sıra Ort.= 349,37) grubundaki öğrencilerin öğrenci kaynaklı devamsızlık alt boyut puan ortalaması, 9. sınıf (Sıra Ort.= 254,12), 10 .sınıf (Sıra Ort.= 282,71) ve 11. sınıf (Sıra Ort.= 319,35) grubundaki öğrencilerin öğrenci kaynaklı devamsızlık alt boyutunun puan ortalamalarına kıyasla anlamlı şekilde daha yüksektir. 12. sınıf öğrencilerinin devamsızlık yapma durumları, 9.sınıf, 10.sınıf ve 11. sınıf öğrencilerine kıyasla daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Okul ve okul yöneticisi kaynaklı devamsızlık alt boyutuna göre 9. sınıf öğrencileri ile 12. sınıf öğrencileri arasında; 10. sınıf öğrencileri ile 12. sınıf öğrencileri arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Okul ve okul yöneticisi kaynaklı devamsızlık alt boyutu sıra ortalamalarına göre: 12. sınıf (Sıra Ort.= 338,73) grubundaki öğrencilerin okul ve okul yöneticisi kaynaklı devamsızlık alt boyut puan ortalaması, 9. sınıf (Sıra Ort.= 272,42), 10 .sınıf (Sıra Ort.= 277,80) ve 11. sınıf (Sıra Ort.= 313,31) grubundaki öğrencilerin okul ve okul yöneticisi kaynaklı devamsızlık alt boyutunun puan ortalamalarına kıyasla anlamlı şekilde daha yüksektir.

Arkadaş çevresi kaynaklı devamsızlık alt boyutuna göre 9. sınıf öğrencileri ile 11. sınıf öğrencileri arasında; 9. sınıf öğrencileri ile 12. sınıf öğrencileri arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Arkadaş ve arkadaş çevresi kaynaklı devamsızlık alt boyutu sıra ortalamalarına göre: 12. sınıf (Sıra Ort.= 328,79) grubundaki öğrencilerin arkadaş ve arkadaş çevresi kaynaklı devamsızlık alt boyut puan ortalaması, 9. sınıf (Sıra Ort.= 265,36), 10 .sınıf (Sıra Ort.= 279,36) ve 11. sınıf (Sıra Ort.= 326,99) grubundaki öğrencilerin arkadaş ve arkadaş kaynaklı devamsızlık alt boyutunun puan ortalamalarına kıyasla anlamlı şekilde daha yüksektir.

12. sınıf öğrencilerinin devamsızlık yapma durumları, 9.sınıf, 10.sınıf ve 11. sınıf öğrencilerine kıyasla daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Bu sonuçlara göre sınıf düzeyleri arasında 12.sınıfların daha fazla devamsızlık yaptığı görülmektedir. Bunun sebebi 12.sınıf öğrencilerinin Yükseköğretim Kurumları Sınavı'na hazırlanmalarından dolayı devamsızlık yapmaları olabilir.

Tablo 4.2.5. Devamsızlık Nedenlerinin Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul ve Okul Yöneticisi, Sağlık Problemi, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktör Kaynaklı Alt Boyutlarının Okula Gitme Şekli Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi

<i>Alt Boyutlar</i>	<i>Okula Gitme Şekli</i>	<i>n</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Kruskal-Wallis H</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
Öğrenci Kaynaklı	toplu taşıma	121	278,13	5,704	4	,222
	servis	207	301,52			
	özel araç	97	311,10			
	yürüyerek	150	296,46			
	diğer	23	364,59			
Aile Kaynaklı	toplu taşıma	121	286,67	2,227	4	,694
	servis	207	299,49			
	özel araç	97	294,22			
	yürüyerek	150	309,03			
	diğer	23	327,15			
Öğretmen Kaynaklı	toplu taşıma	121	268,74	8,428	4	,077
	servis	207	305,39			
	özel araç	97	306,79			
	yürüyerek	150	301,47			
	diğer	23	364,76			
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	toplu taşıma	121	273,02	10,644	4	,031
	servis	207	298,56			
	özel araç	97	330,47			
	yürüyerek	150	290,80			
	diğer	23	373,37			

Sağlık Problemi Kaynaklı	toplu taşıma	121	267,07	7,746	4	,101
	servis	207	301,68			
	özel araç	97	330,60			
	yürüyerek	150	302,51			
	diğer	23	299,67			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	toplu taşıma	121	287,17	7,239	4	,124
	servis	207	292,63			
	özel araç	97	297,32			
	yürüyerek	150	307,56			
	diğer	23	382,80			
Çevresel Faktör Kaynaklı	toplu taşıma	121	300,36	2,159	4	,706
	servis	207	288,88			
	özel araç	97	299,35			
	yürüyerek	150	309,51			
	diğer	23	325,93			

Tablo 4.2.5'te ortaöğretim öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının okula gitme şekli değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde öğrenci, aile, öğretmen, sağlık problemi, arkadaş çevresi ve çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutlarında öğrencilerin okula gitme şekli değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmazken [$p > .05$] ; okul ve okul yöneticisi kaynaklı neden alt boyutunda diğer seçeneğini işaretleyenler lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır. [$p < .05$]

Bu sonuçlara göre öğrencilerin arasında okula gitme şekli ile devamsızlık sebeplerinden okul ve okul yöneticisi kaynaklı alt boyut arasında anlamlı bir fark görülmektedir. Okula gidenler arasından diğer seçeneğini işaretleyenlerin daha fazla devamsızlık yaptığı anlaşılmaktadır. Bu durum öğrencilerin okula gitme şekillerinin günlük farklılık göstermesinden kaynaklanıyor olabilir.

Tablo.4.2.6. Devamsızlık Nedenlerinin Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul ve Okul Yöneticisi, Sağlık Problemi, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktör Kaynaklı Alt Boyutlarının Devamsızlık Durumu Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi

<i>Alt Boyutlar</i>	<i>Devamsızlık Durumu</i>	<i>n</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Kruskal-Wallis H</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
Öğrenci Kaynaklı	1-4 gün	215	244,71	52,569	5	,000
	5-10 gün	195	309,58			
	11-15 gün	105	366,84			
	16-20 gün	50	366,14			
	21 ve üzeri	24	326,19			
	devamsızlık yok	9	163,11			
Aile Kaynaklı	1-4 gün	215	274,10	11,834	5	,037
	5-10 gün	195	303,05			
	11-15 gün	105	330,07			
	16-20 gün	50	330,02			
	21 ve üzeri	24	301,90			
	devamsızlık yok	9	296,89			
Öğretmen Kaynaklı	1-4 gün	215	260,49	29,472	5	,000
	5-10 gün	195	308,19			
	11-15 gün	105	358,43			
	16-20 gün	50	330,28			
	21 ve üzeri	24	272,69			
	devamsızlık yok	9	256,00			
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	1-4 gün	215	243,67	51,523	5	,000
	5-10 gün	195	309,55			
	11-15 gün	105	379,01			
	16-20 gün	50	349,89			
	21 ve üzeri	24	290,79			
	devamsızlık yok	9	231,28			
Sağlık Problemi Kaynaklı	1-4 gün	215	261,99	24,699	5	,000
	5-10 gün	195	299,55			
	11-15 gün	105	346,77			

	16-20 gün	50	344,33			
	21 ve üzeri	24	349,77			
	devamsızlık yok	9	259,94			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	1-4 gün	215	267,88	25,066	5	,000
	5-10 gün	195	294,02			
	11-15 gün	105	340,46			
	16-20 gün	50	370,76			
	21 ve üzeri	24	319,44			
	devamsızlık yok	9	246,78			
Çevresel Faktör Kaynaklı	1-4 gün	215	267,00	21,268	5	,001
	5-10 gün	195	302,51			
	11-15 gün	105	322,16			
	16-20 gün	50	363,91			
	21 ve üzeri	24	341,42			
	devamsızlık yok	9	276,67			

Tablo 4.2.6.'da ortaöğretim öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının devamsızlık durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde öğrenci kaynaklı neden alt boyutunda 11-15 gün arası devamsızlık yapanlar, aile kaynaklı neden alt boyutunda 11-15 gün arası devamsızlık yapanlar, öğretmen kaynaklı neden alt boyutunda 11-15 gün arası devamsızlık yapanlar, okul ve okul yöneticisi kaynaklı neden alt boyutunda 11-15 gün arası devamsızlık yapanlar, sağlık problemi kaynaklı neden alt boyutunda 21 ve üzeri gün devamsızlık yapanlar, arkadaş çevresi kaynaklı neden alt boyutunda 16-20 gün arası devamsızlık yapanlar ve çevresel faktör kaynaklı neden alt boyutunda ise 16-20 gün arası devamsızlık yapanlar lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır. [p<.05]

Bu sonuçlara göre devamsızlık durumu ile tüm devamsızlık nedenleri alt boyutları arasında anlamlı bir fark görülmektedir. Fazla devamsızlık yapan öğrencilerin devamsızlık yapma

oranları daha yüksektir. Bunun sebebi devamsızlık durumu fazla olan öğrencilerin daha fazla devamsızlık yapma eğilimine sahip olmaları olabilir.

4.2.7. Devamsızlık Nedenlerinin Okul Dışında Maddi Gelir Sağlayacak Bir İşte Çalışma Değişkenine Göre Farklılığına Dair Mann Whitney-U Testi Verileri

<i>Alt Boyutlar</i>	<i>Okul Dışı Çalışma</i>	<i>n</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Sıra Top.</i>	<i>U</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Öğrenci Kaynaklı	Evet	31	362,44	11235,50	6806,500	-2,117	,034
	Hayır	566	295,53	167267,50			
Aile Kaynaklı	Evet	31	349,71	10841,00	7201,000	-1,867	,062
	Hayır	566	296,22	167662,00			
Öğretmen Kaynaklı	Evet	31	373,61	11582,00	6460,000	-2,613	,009
	Hayır	566	294,91	166921,00			
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	Evet	31	370,65	11490,00	6552,000	-2,386	,017
	Hayır	566	295,08	167013,00			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	Evet	31	403,27	12501,50	5540,500	-3,611	,000
	Hayır	566	293,29	166001,50			
Sağlık Problemi Kaynaklı	Evet	31	338,35	10489,00	7553,000	-1,327	,184
	Hayır	566	296,84	168014,00			
Çevresel Faktör Kaynaklı	Evet	31	366,71	11368,00	6674,000	-2,440	,015
	Hayır	566	295,29	167135,00			

Tablo 4.2.7’de ortaöğretim öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının okul dışında maddi gelir sağlayacak bir işte çalışma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U testi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde arkadaş çevresi kaynaklı ($U=5540,500$; $p < 0,05$) değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu görülürken; öğrenci kaynaklı ($U=6806,500$; $p > 0,05$); aile kaynaklı ($U=7201,000$; $p > 0,05$); öğretmen kaynaklı ($U=6460,000$; $p > 0,05$); okul ve okul yöneticisi kaynaklı ($U=6552,000$; $p > 0,05$); arkadaş çevresi kaynaklı ($U=5540,500$; $p > 0,05$) ve

çevresel faktör kaynaklı ($U=6674,000$; $p> 0,05$); nedenler alt boyutları ile öğrencilerin okul dışında maddi gelir sağlayacak bir işte çalışma sağlık problemi kaynaklı ($U=7553,000$; $p> 0,05$) neden alt boyutu ile öğrencilerin okul dışında maddi gelir sağlayacak bir işte çalışma değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu görülmemektedir.

Bu sonuçlara göre devamsızlık durumu ile öğrencilerin maddi gelir sağlayacak bir işte çalışmaları arasında anlamlı bir fark yoktur. Bunun sebebi öğrencilerin işe okuldan sonra ya da okulun olmadığı hafta sonları gitmeleri olabilir.

Tablo 4.2.8. Devamsızlık Nedenlerinin Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul ve Okul Yöneticisi, Sağlık Problemi, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktör Kaynaklı Alt Boyutlarının Gelir Düzeyi Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi

<i>Alt Boyutlar</i>	<i>Gelir Düzeyi</i>	<i>n</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Kruskal-Wallis H</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
Öğrenci Kaynaklı	0-20000	176	276,89	7,832	3	,050
	20001-40000	208	300,70			
	40001-60000	127	301,40			
	60001 ve üzeri	87	339,60			
Aile Kaynaklı	0-20000	167	298,32	,322	3	,956
	20001-40000	134	299,05			
	40001-60000	166	296,15			
	60001 ve üzeri	131	307,86			
Öğretmen Kaynaklı	0-20000	167	289,24	4,639	3	,200
	20001-40000	134	290,25			
	40001-60000	166	308,39			
	60001 ve üzeri	131	329,39			
	0-20000	167	276,34	9,528	3	,023

Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	20001-40000	134	298,41			
	40001-60000	166	301,66			
	60001 ve üzeri	131	345,82			
Sağlık Problemi Kaynaklı	0-20000	167	285,88	2,077	3	,557
	20001-40000	134	299,91			
	40001-60000	166	307,66			
	60001 ve üzeri	131	314,18			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	0-20000	167	290,44	6,100	3	,107
	20001-40000	134	295,17			
	40001-60000	166	291,61			
	60001 ve üzeri	131	339,70			
Çevresel Faktör Kaynaklı	0-20000	167	300,41	3,768	3	,288
	20001-40000	134	284,62			
	40001-60000	166	307,96			
	60001 ve üzeri	131	320,90			

Tablo 4.2.8’de ortaöğretim öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde öğrenci, aile, öğretmen, sağlık problemi, arkadaş çevresi ve çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutlarında öğrencilerin gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmazken [$p>.05$] ; okul ve okul yöneticisi kaynaklı neden alt boyutunda 60001 ve üzeri gelir düzeyine sahip olanlar lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır [$p<.05$].

Bu sonuçlara göre öğrencileri devamsızlık durumunun okul ve okul yöneticisi alt boyutu ile gelir düzeyi arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Gelir düzeyi yüksek olan

öğrencilerin daha fazla devamsızlık yaptığı görülmektedir. Bunun sebebi gelir düzeyi arttıkça gelecek kaygısının azalması ve okula bakış açısının olumsuz yönde değişmesi olabilir.

Tablo 4.2.9. Devamsızlık Nedenlerinin Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul ve Okul Yöneticisi, Sağlık Problemi, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktör Kaynaklı Alt Boyutlarının Kardeş Sayısı Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi

<i>Alt Boyutlar</i>	<i>Kardeş Sayısı</i>	<i>n</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Kruskal-Wallis H</i>	<i>df</i>	<i>p</i>	<i>Anlamlı fark</i>
Öğrenci Kaynaklı	kardeş yok	41	291,51	3,169	4	,530	
	2 kardeş	193	313,50				
	3 kardeş	244	295,90				
	4 kardeş	79	298,63				
	4 üzeri kardeş	41	264,70				
Aile Kaynaklı	kardeş yok	41	346,20	5,098	4	,277	
	2 kardeş	193	289,45				
	3 kardeş	244	303,70				
	4 kardeş	79	288,42				
	4 üzeri kardeş	41	296,45				
Öğretmen Kaynaklı	kardeş yok	41	328,01	4,289	4	,368	
	2 kardeş	193	310,12				
	3 kardeş	244	295,20				
	4 kardeş	79	273,14				
	4 üzeri kardeş	41	297,33				
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	kardeş yok	41	342,91	9,919	4	,042	
	2 kardeş	193	313,47				
	3 kardeş	244	300,08				

	4 kardeş	79	259,25			
	4 üzeri kardeş	41	264,41			
Sağlık Problemi Kaynaklı	kardeş yok	41	211,72	12,631	4	,013
	2 kardeş	193	314,15			
	3 kardeş	244	302,61			
	4 kardeş	79	295,13			
	4 üzeri kardeş	41	308,18			
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	kardeş yok	41	285,33	,616	4	,961
	2 kardeş	193	296,64			
	3 kardeş	244	303,49			
	4 kardeş	79	297,26			
	4 üzeri kardeş	41	307,67			
Çevresel Faktör Kaynaklı	kardeş yok	41	308,65	,909	4	,923
	2 kardeş	193	304,36			
	3 kardeş	244	292,39			
	4 kardeş	79	305,23			
	4 üzeri kardeş	41	298,73			

1-3

1-4

Tablo 4.2.9’da ortaöğretim öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde öğrenci, aile, öğretmen, arkadaş çevresi ve çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutlarında öğrencilerin kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmazken [$p>.05$] ; okul ve okul yöneticisi kaynaklı neden alt boyutunda kardeşi olmayanlar, sağlık problemi kaynaklı neden alt boyutunda 2 kardeş olanlar lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır. [$p<.05$]

Tablo 4.2.9’a bakıldığında sağlık problemi kaynaklı devamsızlık alt boyutu ile kardeş sayısı değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Öne çıkan belirgin farklılıkların hangi gruplar arasında yer aldığını tespit etmek amacıyla Kruskal-Wallis’in post hoc testi olan "Dunn’s Test" kullanılmıştır. Dunn’s Test sonuçlarına Bonferroni

düzeltilmesi uygulanmış ve sonrasında düzeltilmiş p değerleri aracılığıyla grup farklılıkları belirlenmiştir. Sağlık problemi kaynaklı devamsızlık alt boyutuna göre kardeşi olmayan öğrenciler ile 3 kardeş olan öğrenciler arasında; kardeşi olmayan öğrenciler ile 4 kardeş olan öğrenciler arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Sağlık problemi kaynaklı devamsızlık alt boyutu sıra ortalamalarına göre: 2 kardeş olan öğrencilerin (Sıra Ort.= 314,15) sağlık problemi kaynaklı devamsızlık alt boyut puan ortalaması, kardeşi olmayan öğrencilerin (Sıra Ort.= 211,72), 3 kardeş olan öğrencilerin (Sıra Ort.= 302,61) ve 4 kardeş olan öğrencilerin (Sıra Ort.= 295,13) sağlık problemi kaynaklı devamsızlık alt boyutunun puan ortalamalarına kıyasla anlamlı şekilde daha yüksektir. 2 kardeş olan öğrencilerin devamsızlık yapma durumları, kardeşi olmayan, 3 kardeş olan ve 4 kardeş olan öğrencilere kıyasla daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Bu sonuçlara göre öğrencilerin devamsızlık durumunun kardeş sayısı değişkeni ile arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. 2 kardeş olan öğrencilerin kardeşi olmayan, 3 kardeş olan veya 4 kardeş olan öğrencilere göre daha fazla devamsızlık yaptığı görülmektedir. Bunun sebebi 2 kardeş olan öğrencilerin psikolojik olarak kardeşleriyle her alanda bir rekabet içinde olmaları olabilir. Buna tepki olarak daha çok evde kalıp okula önem vermeme davranışı sergiliyor olabilirler.

Tablo 4.2.10. Devamsızlık Nedenlerinin Öğrenci, Aile, Öğretmen, Okul ve Okul Yöneticisi, Sağlık Problemi, Arkadaş Çevresi ve Çevresel Faktör Kaynaklı Alt Boyutlarının Kalınan Yer Değişkeni Açısından Değerlendirilmesi

<i>Alt Boyutlar</i>	<i>Kalınan Yer</i>	<i>n</i>	<i>Sıra Ort.</i>	<i>Kruskal-Wallis H</i>	<i>df</i>	<i>p</i>	<i>Anlamlı fark</i>
Öğrenci Kaynaklı	aile yanında	516	309,45	14,824	2	,001	1-2 1-3
	diğer	14	175,46				
	yurtta	68	249,50				
Aile Kaynaklı	aile yanında	516	296,04	2,797	2	,247	
	diğer	14	357,82				
	yurtta	68	313,76				

Öğretmen Kaynaklı	aile yanında	516	303,54	3,823	2	,148	
	diğer	14	323,18				
	yurtta	68	263,95				
Okul ve Okul Yöneticisi Kaynaklı	aile yanında	516	306,18	7,851	2	,020	
	diğer	14	319,14				
	yurtta	68	244,75				
Sağlık Problemi Kaynaklı	aile yanında	516	306,56	15,621	2	,000	
	diğer	14	130,25				
	yurtta	68	280,79				1-2
Arkadaş Çevresi Kaynaklı	aile yanında	516	304,54	3,612	2	,164	2-3
	diğer	14	254,25				
	yurtta	68	270,55				
Çevresel Faktör Kaynaklı	aile yanında	516	295,35	4,947	2	,084	
	diğer	14	265,93				
	yurtta	68	337,90				

Tablo 4.2.10’da ortaöğretim öğrencilerinin Devamsızlık Nedenleri Formu puanlarının kalınan yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal Wallis-H testi sonuçları sunulmuştur. Elde edilen istatistiksel sonuçlara göre öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşlerinde aile, öğretmen, arkadaş çevresi ve çevresel faktör kaynaklı nedenler alt boyutlarında öğrencilerin kalınan yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık saptanmazken [$p > .05$] ; öğrenci kaynaklı neden alt boyutunda aile yanında kalanlar, okul ve okul yöneticisi kaynaklı neden alt boyutunda diğer seçeneğini işaretleyenler ve sağlık problemi kaynaklı neden alt boyutunda ise aile yanında kalanlar lehine anlamlı bir farklılık saptanmıştır. [$p < .05$]

Tablo 4.2.10’a bakıldığında öğrenci kaynaklı devamsızlık alt boyutu ile kalınan yer değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Öne çıkan belirgin farklılıkların hangi gruplar arasında yer aldığını tespit etmek amacıyla Kruskal-Wallis’in post hoc testi olan "Dunn’s Test" kullanılmıştır. Dunn’s Test sonuçlarına Bonferroni

düzeltilmesi uygulanmış ve sonrasında düzeltilmiş p değerleri aracılığıyla grup farklılıkları belirlenmiştir.

Öğrenci kaynaklı devamsızlık alt boyutuna göre aile yanında kalan öğrenciler ile diğer seçeneğinde kalan öğrenciler arasında; aile yanında kalan öğrencilerle yurtta kalan öğrenciler arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Öğrenci kaynaklı devamsızlık alt boyutu sıra ortalamalarına göre: aile yanında kalan öğrencilerin (Sıra Ort.= 309,45) öğrenci kaynaklı devamsızlık alt boyut puan ortalaması, diğer seçeneğinde kalan öğrencilerin (Sıra Ort.= 175,46) ve yurtta kalan öğrencilerin (Sıra Ort.= 249,50) öğrenci kaynaklı devamsızlık alt boyutunun puan ortalamalarına kıyasla anlamlı şekilde daha yüksektir. Aile yanında kalan öğrencilerin devamsızlık yapma durumları, diğer seçeneğinde kalan ve yurtta kalan öğrencilere kıyasla daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Öğrenci kaynaklı devamsızlık alt boyutuna göre aile yanında kalan öğrenciler ile diğer seçeneğinde kalan öğrenciler arasında; aile yanında kalan öğrencilerle yurtta kalan öğrenciler arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Öğrenci kaynaklı devamsızlık alt boyutu sıra ortalamalarına göre: aile yanında kalan öğrencilerin (Sıra Ort.= 309,45) öğrenci kaynaklı devamsızlık alt boyut puan ortalaması, diğer seçeneğinde kalan öğrencilerin (Sıra Ort.= 175,46) ve yurtta kalan öğrencilerin (Sıra Ort.= 249,50) öğrenci kaynaklı devamsızlık alt boyutunun puan ortalamalarına kıyasla anlamlı şekilde daha yüksektir. Aile yanında kalan öğrencilerin devamsızlık yapma durumları, diğer seçeneğinde kalan ve yurtta kalan öğrencilere kıyasla daha fazla olduğu görülmüştür.

Sağlık problemi kaynaklı devamsızlık alt boyutuna göre aile yanında kalan öğrenciler ile diğer seçeneğinde kalan öğrenciler arasında; diğer seçeneğinde kalan öğrencilerle yurtta kalan öğrenciler arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Sağlık problemi kaynaklı devamsızlık alt boyutu sıra ortalamalarına göre: aile yanında kalan öğrencilerin (Sıra Ort.= 306,56) öğrenci kaynaklı devamsızlık alt boyut puan ortalaması, diğer seçeneğinde kalan öğrencilerin (Sıra Ort.= 130,25) ve yurtta kalan öğrencilerin (Sıra Ort.= 280,79) sağlık problemi kaynaklı devamsızlık alt boyutunun puan ortalamalarına kıyasla anlamlı şekilde daha yüksektir. Aile yanında kalan öğrencilerin devamsızlık yapma durumları, diğer seçeneğinde kalan ve yurtta kalan öğrencilere kıyasla daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Bu sonuçlara göre öğrencilerin devamsızlık durumunun kalınan yerle arasında anlamlı bir fark görülmektedir. Aile yanında kalan öğrencilerin daha fazla devamsızlık yaptıkları anlaşılmaktadır. Bunun sebebi ailelerin devamsızlık problemine yeterince ilgi göstermemeleri ya da öğrencilerin aile ortamından ayrılmakta zorlanmaları olabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu kısımda ortaöğretim öğrencilerinin devamsızlık nedenleri ile ailelerinin sosyoekonomik durumları arasındaki bağlantının araştırılmasına dair elde edilen sonuçların bulguları, yapılan çözümlemelere dayanarak ortaya çıkan sonuçlara ve geliştirilen önerilere yer verilmiştir. Araştırmada kullanılan betimsel tarama yöntemiyle devamsızlığı olan öğrencilere Devamsızlık Nedenleri Formu uygulanarak devamsızlık deneyimleri hakkında derinlemesine bilgi elde edilmiştir. Bu bilgilerden elde edilen verilerle devamsızlık sebepleri farklı boyutlarıyla aydınlatılmaya çalışılmıştır.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde, daha önce tanımlanan alt problemlerle ilgili elde edilen bulgular alt başlıklar altında sunulmuştur. Ayrıca, önceki araştırmaların sonuçları ile bu çalışmadan elde edilen sonuçlar kıyaslanarak, bu sonuçların benzerlikleri ve ayrılıkları üzerinde tartışılmıştır.

5.1.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemi ile Elde Edilen Sonuç ve Tartışma

Araştırmaya katılan öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde okul dışında bir işte çalışma değişkeninin araştırmaya katılan öğrencilerin devamsızlıklarını önemli düzeyde etkilemediği görülmektedir. Alanyazında, öğrencilerin aile bütçesine katkı sağlamak amacıyla okul dışında çalışmak zorunda kalmalarının devamsızlığa yol açtığı belirtilmektedir (Reczkiewicz, 1987). Ancak bu araştırmanın sonuçlarına göre, çalışmayan öğrencilerin daha fazla devamsızlık yaptığı gözlemlenmiştir.

Eğitim sürecinde öğretmenlerin tutum ve davranışları, öğrencilerin okula devamını önemli ölçüde etkilemektedir. Yapılan araştırmalar, destekleyici ve olumlu bir sınıf ortamının

öğrenci motivasyonunu artırdığını, buna karşılık aşırı disiplinli ve otoriter yaklaşımların devamsızlığı tetiklediğini ortaya koymaktadır (Ataman, 2001; Özbaş, 2010). Mevcut çalışmada da öğrenciler, sevgi ve saygı duymadıkları öğretmenler nedeniyle okula gitmek istemediklerini ifade etmişlerdir.

Öğretmen-öğrenci iletişimindeki yetersizlikler de devamsızlık nedenleri arasında yer almaktadır. Katılımcıların bir kısmı, öğretmenlerin sert olmaları ve onları sevmemeleri nedeniyle derslere ilgisinin azaldığını belirtmiştir. Ehrenberg ve arkadaşlarının (1991) öğretim stilleri ile devamsızlık arasındaki ilişkiyi vurgulayan çalışmaları, bu bulguları destekler niteliktedir. Baker, Sigmon ve Nugent'in (2004) çalışmalarında da belirtildiği gibi, bu durum öğrencilerin okula karşı olumsuz tutum geliştirmesine yol açabilmektedir. Reimer ve Smink'in (2005) ortaöğretim kurumu öğrencileri üzerinde yaptığı araştırma ise, öğrencilerin %13'ünün öğretmenlerinden gördükleri sözlü taciz nedeniyle okula devam etmek istemediklerini ortaya koymuştur. Bu bulgular, öğretmen davranışlarının eğitim sürecindeki kritik rolünü bir kez daha vurgulamaktadır.

Akran baskısının devamsızlık üzerindeki etkisi konusunda çeşitli çalışmalar (Arkonaç, 2001; Güney, 2000; Kağıtçıbaşı, 1998) bulunmaktadır. Bu araştırmalar, öğrencilerin grup dinamikleri içinde yer edinebilmek için devamsızlık yapabildiklerini ortaya koymaktadır. Mevcut çalışmanın bulguları da bu görüşle uyumluluk göstermektedir. Alanyazında Reid (2005), akran gruplarının öğrenci devamsızlığında kritik bir faktör olduğunu belirtmektedir. Çalışmanın sonuçları da bu görüşü destekler nitelikte olup, öğrencilerin sosyal kabul görme ihtiyacıyla devamsızlık yapabildikleri gözlemlenmiştir. Araştırma katılımcıları, arkadaş gruplarına entegre olabilmek ve sosyal statülerini koruyabilmek amacıyla zaman zaman okula gitmeme eğilimi göstermektedir.

Ayrıca PISA 2022 verilerine göre Türkiye'de PISA 2022 uygulamasına katılan 15 yaşındaki öğrencilerin %94'ü 10. sınıfta kayıtlıdır. Türkiye'deki öğrencilerin yaklaşık %2'si ilkokula başladıktan sonra en az bir kez sınıf tekrarı yaptığını bildirmiştir (OECD ortalaması %9). Sınıf tekrarı, yüksek performans gösteren sistemlerde daha az yaygın olma eğilimindedir. PISA 2022 raporundaki bu sonuçlara göre sınıf tekrarı yapma durumu bu çalışmada da olduğu gibi ülke genelinde de düşüktür (PISA MEB Türkiye Raporu OECD Ülke Özetleri, 2022).

Çalışmanın bulguları, sınıf tekrarı yapan öğrencilerin bu durumdan psikolojik olarak olumsuz etkilendiğini ve bu etkinin devamsızlık davranışını tetiklediğini ortaya koymaktadır. Bu öğrencilerin yaşadığı temel sorunlar ailelerinin kendilerine olan güvenini kaybettiklerini düşünmeleri, akranlarının bir üst sınıfa geçmiş olması nedeniyle yaşadıkları sosyal uyumsuzluk, okula karşı motivasyon kaybı yaşamalarıdır. Bu faktörlerin birleşimi, öğrencilerin okula devam konusunda isteksiz davranmalarına ve düzenli devam etme alışkanlıklarını kaybetmelerine yol açmaktadır. Özellikle akranlarıyla aralarında oluşan sınıf farkının yarattığı psikolojik baskı, devamsızlık oranlarını artıran önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Reid (1999), zorbalığın evrensel bir devamsızlık nedeni olduğunu iddia etmektedir. Ancak bu araştırmada, katılımcılar zorbalığı önemli bir devamsızlık nedeni olarak algılamamaktadır. Bu sonuç aynı zamanda PISA 2022 raporu sonuçlarıyla tezat bir durum sergilemektedir. Bununla birlikte, uygun olmayan arkadaş çevresinin öğrencileri olumsuz yönde etkileyebileceği ve devamsızlığa yol açabileceği tespit edilmiştir. Öğrenciler, sosyal izolasyon yaşamamak ve aidiyet ihtiyaçlarını karşılamak adına zaman zaman devamsızlık yapabilmektedir.

5.1.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemi İle Elde Edilen Sonuç ve Tartışma

Araştırmaya katılan öğrencilerin devamsızlık oranlarıyla gelir düzeylerinin doğru orantılı olduğu görülmektedir. Gelir düzeyi arttıkça devamsızlık yapma eğilimi de artmaktadır. Çeşitli çalışmalar, ekonomik açıdan dezavantajlı ailelerin çocuklarının daha yüksek devamsızlık oranları gösterdiğini ortaya koymaktadır (Hansen, Sanders, Massaro ve Last, 1998). Ancak bu çalışmada, aile gelirinin yüksek olması öğrenci devamsızlıklarını olumsuz etkilediği gözlemlenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin devamsızlık nedenleriyle sağlık problemi kaynaklı alt boyut arasında anlamlı bir fark görülmektedir. Olumsuz sağlık koşullarının devamsızlığa sebep olduğu söylenebilir. Öğrencilerin veya aile bireylerinin yaşadığı sağlık problemleri, okula devamı doğrudan etkileyen önemli bir faktördür. İlköğretim düzeyinde yapılan çalışmalar, sağlık sorunlarının devamsızlığın başlıca sebeplerinden biri olduğunu ortaya koymaktadır (Çevik, 2000; Kadı, 2000; Yıldız, 2011). Araştırma sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin en fazla sağlık nedenleriyle okula gelemedikleri görülmektedir. Bunun nedeni, mevcut rahatsızlıkların öğrencilerin okula gitmesine engel teşkil etmesidir. Ayrıca, öğrencilerin hafif de olsa bir sağlık sorunu yaşadıklarında devamsızlık yapmayı tercih

etmeleri, bu durumu meşru bir gerekçe olarak gördüklerini düşündürmektedir. Bazı çalışmalarda, öğrencilerin öğrenmelerini ciddi şekilde etkilemeyecek küçük rahatsızlıklarda bile okula gitmedikleri belirtilse de, bu araştırmada böyle bir sonuç elde edilmemiştir. Bu bulgular, sağlık problemlerinin devamsızlık üzerindeki belirleyici rolünü vurgulamakta ve okul yönetimlerinin bu konuda önleyici politikalar geliştirmesi gerektiğini göstermektedir. Alanyazında Johnson'ın (1997) çalışması, aile kaynaklı sorunların devamsızlıkta en etkili faktör olduğunu öne sürmektedir. Ancak mevcut araştırma verileri, sağlık sorunlarının daha belirleyici olduğunu göstermektedir. Bu durumun temelinde, öğrencilere sağlıklı yaşam bilincinin yeterince kazandırılmaması yatmaktadır.

Araştırmada öğrencilerin aile içinde şiddet görmeleriyle devamsızlık yapma nedenleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Aile içi huzursuzluklar öğrencilerin psikolojik durumunu olumsuz etkilemekte ve devamsızlık, bu stres faktörlerinden bir kaçış mekanizması olarak işlev görebilmektedir. Kurdek, Fine ve Sinclair'in (1995) yüksek devamsızlık gösteren öğrencilerin ailevi sorunlar yaşadığı yönündeki bu bulguları, bu araştırmanın sonuçlarıyla paralellik göstermemektedir. Ailevi nedenler bu çalışmada birincil etken olarak belirlenmese de, bazı öğrenciler devamsızlıklarını bu faktörle ilişkilendirmektedir. Reimer ve Schmink (2005), aile içi çatışmaların okula devamsızlığa yol açabileceğini belirtmektedir. Yapılan mülakatlar da, aile ortamındaki gerginliklerin öğrencilerin okula gitmeme davranışını tetiklediğini ortaya koymaktadır.

Ulaşım sorunları da devamsızlık nedenleri arasında öne çıkmaktadır (Teasley, 2004). Araştırma katılımcılarından bir kısmı, eğitim gördükleri kuruma uzak mesafelerden geldikleri için yurtlarda kalmaktadır. Hafta sonları ailelerini ziyaret eden öğrenciler, ulaşım araçlarına erişimde yaşadıkları güçlükler nedeniyle zaman zaman okula devam edememektedir.

Araştırmaya katılan öğrenciler arasında 3 kardeş olanların en fazla olduğu görülürken en fazla devamsızlık yapanların 2 kardeş oldukları görülmektedir. Reid (1999), kalabalık aile yapılarında yetişen çocukların daha fazla devamsızlık yaptığını öne sürmektedir. Ancak mevcut araştırmanın sonuçları bu bulguyu desteklememektedir. Buradan anlaşıldığı üzere kardeş sayısı azaldıkça devamsızlık yapma oranı artmaktadır.

5.2. Öneriler

Bu bölümde, araştırmanın sonucunda elde edilen bilgiler doğrultusunda araştırmacılar ve uygulayıcılar için öneriler sunulmuştur.

5.2.1. Araştırmacılar İçin Öneriler

- 1- Bu araştırma sadece Aksaray ili ile sınırlıdır. Farklı illerde yürütülen çalışmalar ile bu araştırmanın kapsamı genişletilebilir ve elde edilen veriler karşılaştırılabilir.
- 2- Erkek öğrencilerin devamsızlığa daha yatkın olmalarının nedenlerini keşfetmek amacıyla nitel bir araştırma gerçekleştirilebilir.
- 3- Öğrenci devamsızlık nedenlerini okulların fiziki durumları, öğretmenlerin akademik yeterlikleri ve idarecilerin yönetici becerileri gibi başka değişkenlere göre inceleyen daha kapsamlı nitel bir araştırma yapılabilir.
- 4- Bu araştırma devlet okullarındaki ortaöğretim öğrencileriyle birlikte yapılmıştır. Özel okullardaki ortaöğretim öğrencileriyle ilgili bir araştırma da yapılabilir.

5.2.2. Uygulayıcılar İçin Öneriler

1. Öğrencilerin okula aidiyet hissetmeleri için sosyal etkinlikler ve kaynaştırma çalışmaları düzenlenebilir.
2. Öğretmen ve idarecilerin öğrencilere karşı daha anlayışlı ve destekleyici bir yaklaşım benimsemesi, disiplin politikalarının gözden geçirilmesi faydalı olabilir.
3. Velilerin eğitim sürecine aktif katılımı teşvik edilebilir. Bilinçlendirme çalışmaları ve seminerlerle ailelerin desteği artırılabilir.
4. Devamsızlığı azaltmaya yönelik projeler geliştirilebilir ve bu politikalar kararlılıkla uygulanabilir.
5. Yoğun ders saatlerinin azaltılması ve müfredatın öğrenci seviyesine uygun hale getirilmesi motivasyonu artırabilir. Millî Eğitim Bakanlığının 2024-2025 eğitim öğretim yılında uygulamaya koyduğu Maarif Modeli kapsamında lise müfredatında yapılan %35'lik sadeleştirme bu öneriyi destekler niteliktedir.
6. Devamsızlık nedenlerini anlamak için öğrencilerle birebir iletişim kurulabilir. Aile, öğretmen ve idarenin iş birliğiyle sorunlara çözüm aranabilir.

7. Ortaöğretim kurumu öğrencilerinin içinde bulunduğu gelişim dönemi özellikleri hakkında veliler bilinçlendirilebilir. Bu sayede aileler, çocuklarının özgüvenlerini destekleyici bir tutum sergileyebilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, A., Karadaş, H. (2013). *Ortaöğretim öğrencilerinin okula ilişkin tutumlarının devamsızlık ve okul başarıları arasındaki ilişki. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 10(1), 49-67.*
- Adiyaman, F. (2019). Yoksullukla mücadele politikaları ve mikrofinans yöntem.
- Altinkurt, Y. (2008). Öğrenci devamsızlıklarının nedenleri ve devamsızlığın akademik başarıya olan etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 20, 129-142.*
- Arkonaç, S. (2001). *Sosyal psikoloji*. Alfa Yayınları.
- Ataman, A. (2001). Sınıf içinde karşılaşılan davranış problemleri ve bunlara karşı geliştirilen önlemler. L. Küçükahmet (Ed.), *Sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar*. Nobel Yayınları.
- Attwood, G., ve Croll, P. (2006). Truancy in Secondary School Pupils: Prevalence, Trajectories and Pupil Perspectives. *Research Papers in Education. 21(4), 467-484.*
- Aydın, İ. (2003). *Eğitim ve öğretimde etik*. Pegem Yayınları.
- Balcı, A. (2002). *Etkili okul ve okul geliştirme*. Pegem Yayınları.
- Baker, J., Sigmon, N. ve Nugent, M. (2001). *Truancy reduction: Keeping students in school. Juvenile Justice Bulletin. https://www.ncjrs.gov/html/ojjdp/jjbul2001_9_1/contents.html*
- Bingham, K. (1998). Women's health. *Nursing Standard (through 2013). (40)12, 26.*
- Biriukov, D. (2016). The cosmology of John Damascene and its antique context. *Scrinium. 12(1), 353-360.*
- Butler, I. (2003). Divorcing children: Children's experience of the parents' divorce.
- Corville-Smith, J., Ryan, B. A., Adams, G. R., ve Dalicandro, T. (1998). Distinguishing absentee students from regular attenders: The combined influence of personal, family, and school factors. *Journal of Youth and Adolescence. 27(5), 629-640.*
- Cullen, B. (2000). Evaluating integrated responses to educational disadvantage.

- De Kalb, J. (1999). Student truancy.
- Dekkers, H., ve Claassen, A. (2001). Dropouts disadvantaged by definition? A study of the perspective of early school leavers. *Studies in Educational Evaluation*. (27), 341-354.
- Demir, N. Ö., Baran, A. G., ve Ulusoy, D. (2005). Türkiye’de ergenlerin arkadaş-akran grupları ile ilişkileri ve sapmış davranışlar: Ankara örnekleme. (32), 83-108.
- Demir, K., ve Karabeyoglu, Y. A. (2015). Factors associated with absenteeism in high schools. *Eurasian Journal of Educational Research*. 16(62).
- DeSocio, J., VanCura, M., Nelson, A.L., Hewitt, G., Kitzman, H., ve Cole, R. (2007). Engaging truant adolescents: Results from a multifaceted intervention plot. *Preventing School Failure*. 51(3), 3-13.
- Devadoss, S., ve Foltz, J. (1996). Evaluation of factors influencing student class attendance and performance. *American Journal of Agricultural Economics*. 78(3), 499-507.
- Dougherty, J. W. (1999). Attending to attendance. *Phi Delta Kappa Fastbacks*. 450, 7-49.
- Ehrenberg, R. G., Ehrenberg, R. A., Rees, D. J. ve Ehrenberg, E. L. (1991). School district leave policies, teacher absenteeism, and student achievement. *Journal of Educational Research*. 26, 72-105.
- Eğitim Reformu Girişimi. (2007). Türkiye’de eğitim sisteminin durumu: Eğitim izleme raporu.
- Epstein, J.L., Sheldon, S. B. (2002). Present and accounted for: Improving student attendance through family and community involvement . *Journal of Educational Research*. 95, 308-318.
- Flaherty, C. W., Sutphen, R. D., ve Ely, G. E. (2012). Examining substance abuse in truant youths and their caregivers: Implications for truancy intervention. *Children ve Schools*. 34(4), 201-211.
- Foley, N. (2003). *Scotland: Treading a fine line with truancy*. <http://www.cyc-net.org/features/ft-truant.html>
- Ford, J. ve Sutphen, R. D. (1996). Early intervention to improve attendance in elementary school for at-risk children: A pilot program. *Social Work in Education*. 18 (2), 95-102.

- Gage, N.A., Sugai, G., Lunde, K., ve DeLoreto, L. (2013). Truancy and zero tolerance in high school: Does policy align with practice. *Education and Treatment of Children*. 36(2), 117-138.
- Gastic, B. (2008). School truancy and the disciplinary problems of bullying victims. *Educational Review*. 60(4), 391-404.
- Gilmore, J. (1985). Improving the attendance of primary children by involving parents in their education.
- Gottfried, M. A., ve Kirksey, J. J. (2017). “When students miss school: The role of timing of absenteeism on students’ test performance. *Educational Researcher*. 46(3), 119-130.
- Gökyer, N. (2012). Ortaöğretim okullarındaki devamsızlık nedenlerine ilişkin öğrenci görüşleri. *Kastamonu Education Journal*. 20(3), 913-938.
- Gump, S. E. (2006). Guess who’s (not) coming to class: Student attitudes as indicators of attendance. *Educational Studies*. 32(1), 39-46.
- Henry, K. L. (2007). Who’s Skipping School: Characteristics of truants in 8th and 10th grade. *Journal of School Health*. 77(1), 29-35.
- Ingul, J. M., Klöckner, C. A., Silverman, W. K., ve Nordahl, H. M. (2012). Adolescent school absenteeism: Modelling social and individual risk factors. *Child and Adolescent Mental Health*. 17(2), 93-100.
- Johns, G. (1997). Contemporary research on absence from work: Correlates, causes, and consequences.
- Jonasson, C. (2011). The dynamics of absence behaviour: Interrelations between absences from class and absence in class. *Educational Research*. 53(1), 17- 32.
- Kadın ve Eğitim. (2008). T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü. Politika Dokümanı. Ankara
- Kearney, C. A. (2003). Bridging the gap among professionals who address youths with school absenteeism: Overview and suggestions for consensus. Professional psychology. *Research and Practice*. 34(1), 57.
- Kearney C. A. (2008). School absenteeism and school refusal behavior in youth: A contemporary review. *Clinical Psychology Review*. 28, 451–471.
- Kinder, K., Wilkin, A., ve Wakefield, A. (1996). *Talking back: Pupils' views on disaffection*.

National foundation for educational research.

Klem, A. M., ve Connell, J. P. (2004). Relationships matter: Linking teacher support to student engagement and achievement. *Journal of School Health*. 74(7).

Kottasz, R. (2005). Reasons for student non-attendance at lectures and tutorials: An analysis. *Investigations in University Teaching and Learning*. 2(2), 5-16.

Longhurst, R. J. (1999). Why aren't they here? Student absenteeism in a further education college. *Journal of Further and Higher Education*. 23(1), 61-80.

Marburger, D. R. (2001). Absenteeism and undergraduate exam performance. *The Journal of Economic Education*. 32(2), 99-109.

Maynard, B. R. (2010). *The absence of presence: A systematic review and meta-analysis of indicated interventions to increase student attendance*.

McGray, D. (2006). Lost in America. *Foreign Policy*. (154), 40.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2025) Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği.

Moonie, S., Sterling, D. A., Figgs, L. W., ve Castro, M. (2008). The relationship between school absence, academic performance, and asthma status. *Journal of School Health*. 78(3), 140-148.

Morrissey, T. W., Hutchison, L., ve Winsler, A. (2014). Family income, school attendance, and academic achievement in elementary school. *Developmental Psychology*. 50(3), 741.

Northwest Regional Educational Laboratory Research. (2004)

Özbaş, M. (2009). İlköğretim okullarında okul aile ilişkileri. *IV. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi Bildiriler Kitabı*. 362-367.

Özbas, M. (2010). The reasons of absenteeism in primary schools. *Eğitim ve Bilim*. 35 (156), 32-44.

Paisey, C., ve Paisey, N. J. (2004). Student attendance in an accounting module—reasons for non-attendance and the effect on academic performance at a Scottish University. *Accounting Education*. 13(sup1), 39-53.

Pehlivan, Z. (2006). *Resmi genel liselerde öğrenci devamsızlığı ve buna dönük okul yönetimi politikaları (Ankara ili örneği)* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi, Ankara.

PISA OECD Ülkeleri Eğitim Raporu, 2022

PISA MEB Türkiye Raporu OECD Ülke Özetleri, 2022. <https://pisa.meb.gov.tr/www/pisa-2022-turkiye-raporu-yayimlandi/icerik/11>

Reid, K. (1985). *Truancy and school absenteeism*. Hodder and Stoughton.

Reid, K. (1999). *Truancy in schools*. Routledge Falmer.

Reid, K. (2003). The search for solutions to truancy and other forms of school absenteeism.

Reid, K. (2004). Combating truancy and school absenteeism in Wales: The latest developments. *Welsh Journal of Education*. 12 (2), 13-34.

Reid, K. (2005). The causes, views and traits of school absenteeism and truancy. *Research in Education*. 74, 59-82.

Robinson, C. D., Lee, M. G., Dearing, E., ve Rogers, T. (2018). Reducing student absenteeism in the early grades by targeting parental beliefs. *American Educational Research Journal*. 55(6), 1163-1192.

Roby, D.E. (2004). *Research on school attendance and student achievement: A study of Ohio schools*. *Educational Research Quarterly*. 28(1), 3-16.

Sari, M., ve Cenkseven, F. (2008). Quality of school life and self-concept among elementary school students. *Journal of Human Sciences*. 5(2).

Schwartz, L. A., Radcliffe, J., ve Barakat, L. P. (2009). Associates of school absenteeism in adolescents with sickle cell disease. *Pediatric Blood and Cancer*. 52(1), 92-96.

Senemoğlu, N. (2005). Gelişim, öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya.

Sharmin, T., Azim, E., Choudhury, S., ve Kamrun, S. (2017). Reasons of absenteeism among undergraduate medical students: A review. *Anwer Khan Modern Medical College Journal*. 8(1), 60-66.

Simons, E., Hwang, S. A., Fitzgerald, E. F., Kielb, C., ve Lin, S. (2010). The impact of school building conditions on student absenteeism in upstate New York. *American Journal of Public Health*. 100(9), 1679-1686.

Smink, J., ve Reimer, M. S. (2005). Fifteen effective strategies for improving student attendance and truancy prevention: *National dropout prevention center network*.

Somers, C. L., Owens, D. ve Piliawsky, M. (2009). A study of high school dropout

- prevention and at-risk ninth graders' role models and motivations for school completion. *Education Chula Vista*. 130, 348-351.
- Soysal, A., Giray, H. ve Şevken, S. (2008). İzmir Kemalpaşa ilçesindeki ilköğretim okullarının çevre sağlığı açısından değerlendirilmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*. 7 (5), 385-390.
- Stoll, P. (1990). *Absent pupils who are officially present*. *Education Today*. 40 (3), 22-51.
- Strickland, V. P. (1998). *Attendance and grade point average: A study east lansing, MI*: National center for research on teacher learning.
- Şimşek, H. (2011). Lise öğrencilerinde okulu bırakma eğilimi ve nedenleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. 1(2), 27-47.
- Şimşek, H., ve Şahin, S. (2012). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde okulu bırakma eğilimi ve nedenleri (Şanlıurfa İli Örneği). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2(1), 43-45
- Taymaz, H. (2011). *Devlet ve özel ilköğretim okullarında görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki sorunlarının araştırılması(Antalya il örneği)* [Master's thesis], Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Teasley, M. L. (2004). Absenteeism and truancy: Risk, protection, and best practice implications for school social workers. *Children ve Schools*. 26 (2), 117-127.
- National Center for Education Statistics. (2004).
- Tyerman, M. (1968). *Truancy*. London: University of London press.
- UNICEF. (2004). *The state of the world's children 2004: Girls, education and development*.
- Veenstra, R., Lindenberg, S., Tinga, F., ve Ormel, J. (2010). Truancy in late elementary and early secondary education: The influence of social bonds and self-control—the TRAILS study. *International Journal of Behavioral Development*. 34(4), 302-310.
- Watkins, D., ve Dong, Q. (1994). *Assessing the self-esteem of Chinese school children*. *Educational Psychology*. 14(1), 129-137.
- Webber, A. (2004). *Best practice number eight: Reduce crime and supporting education through a comprehensive truancy reduction strategy*. <http://www.memphiscrime.org/research/bestpractices/bestpractices-8.html>

- Wilkins, J. (2008). School characteristics that influence student attendance: Experiences of students in a school avoidance program. *The High School Journal*. 91(3), 12-24.
- Wood, J. J., Lynne-Landsman, S. D., Langer, D. A., Wood, P. A., Clark, S. L., Mark Eddy, J., ve Ialongo, N. (2012). School attendance problems and youth psychopathology: Structural cross-lagged regression models in three longitudinal data sets. *Child Development*. 83(1), 351-366.
- Yakovlev, P., ve Kinney, L. (2008). Additional evidence on the effect of class attendance on academic performance. *Atlantic Economic Journal*. 36, 493-494.

EKLER

Ek 1:Demografik Bilgi Formu

Sayın Katılımcı,

Bu veri toplama aracı "Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenci Devamsızlığının Nedenleri" isimli araştırmaya veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Araçta yer alan her bir maddeyi okuduktan sonra, sizin için uygun olan seçeneği, ilgili yerlere çarpı işareti (X) koyarak belirtiniz. Vereceğiniz cevaplar, sadece araştırma kapsamında bilimsel amaçlar için kullanılacak ve kesinlikle gizli tutulacaktır. Verilerin çözümlenmesi toplu halde yapılacağı için, ankette ismi belirtmenize gerek yoktur. Cevaplarınızı içtenlikle belirtmeniz, araştırmanın amacına ulaşmasına katkıda bulunacaktır. Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Ahmet Okan Öcal
Araştırmacı

1 - KİŞİSEL BİLGİLER

Açıklama: Lütfen, kişisel bilgilerinizle ilgili seçeneklerden sizin için uygun olanı, seçeneklerde yer alan boşluğa belirtiniz.

1. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek
2. Sınıfınız: () 9 () 10 () 11 () 12
3. Ailenizin aylık ortalama geliri: _____
4. Okul dışında maddi gelir sağlayacak bir iş yapıyor musunuz? () Evet () Hayır
5. Sız dahil kaç kardeşiniz? _____
6. Nerede kalıyorsunuz?
() Ailemin yanında () Bir akrabamın yanında () Yurtta () Diğer.....(belirtiniz)
7. Okula nasıl gelip gidiyorsunuz?
() Toplu taşıma () Servis () Özel araç () Yürüyerek () Diğer.....(belirtiniz)
8. Okulda katıldığınız sosyal-kültürel-sportif etkinlik varsa yazınız. _____
9. 2023-2024 öğretim yılında toplam kaç gün devamsızlığınız var? _____
10. Sınıf tekrarı yaptınız mı? () Evet () Hayır

Ek 2: Devamsızlık Nedenleri Formu

123

Maddeler	SORULAR	Devamsızlık Nedenleri				
		Asla	Nadiren	Zaman zaman	Sıklıkla	Her zaman
1	Hiçbir sebep yokken devamsızlık yaparım.					
2	Öğretmenlerim çok sert olduğu için devamsızlık yaparım.					
3	Ders çalışmak/ödev yapmak için devamsızlık yaparım.					
4	Okul güvenli olmadığı ve okulda şiddet olayları yaşandığı için devamsızlık yaparım.					
5	Hasta olduğum zamanlarda devamsızlık yaparım.					
6	İlgi çekmek için devamsızlık yaparım.					
7	Mutlusuz olduğum ve moralim bozuk olduğum zamanlarda devamsızlık yaparım.					
8	Bazı öğretmenlerimi sevmediğim için devamsızlık yaparım.					
9	Okulda boy zamanlarımı geçirebileceğim yerler olmadığı için devamsızlık yaparım.					
10	Derste öğrendiklerim hayatta hiçbir işe yaramadığı için devamsızlık yaparım.					
11	Hava güzel olduğunda devamsızlık yaparım.					
12	Okul eğlenceli olmadığı için devamsızlık yaparım.					
13	Derhaneye gitmek için devamsızlık yaparım.					
14	Ailemden birisi hastalandığında devamsızlık yaparım.					
15	Annenin babam kavga ettiği için devamsızlık yaparım.					
16	Arkadaşlarımla vakit geçirip eğlenmek için devamsızlık yaparım.					
17	Sigara vb. zararlı alışkanlıklarım bilmediğim için devamsızlık yaparım.					
18	Sevmediğim/anlamadığım derslerde devamsızlık yaparım.					
19	Eyde yardımcı olmamı isteyen işler olduğuna için devamsızlık yaparım.					
20	Okulu bırakmayı düşündüğüm için devamsızlık yaparım.					
21	Kız arkadaşım/erkek arkadaşım ile buluşmak için devamsızlık yaparım.					
22	Başarısızlık korkusu yaşadığım için devamsızlık yaparım.					
23	Notlarımla ilgilendiğim için devamsızlık yaparım.					
24	Yurtta kaldığımdan hafta sonu eve gidecek araç bulabilmek için devamsızlık yaparım.					
25	Ders saatleri çok uzun ve tekrarlar çok kısa olduğundan devamsızlık yaparım.					
26	Bazı öğretmenlerimden korktuğum için devamsızlık yaparım.					
27	Öğrenme isteğim olmadığı için devamsızlık yaparım.					
28	Okulda yeterli sayıda sosyal aktivite olmadığı için devamsızlık yaparım.					
29	Aile içinde başarısızlık yaşadığım için devamsızlık yaparım.					
30	Okulda arkadaşlarımdan şiddet gördüğüm için devamsızlık yaparım.					
31	Okulda arkadaşlarımla beni küçümseydikleri için devamsızlık yaparım.					
32	Dersler erken saatte başladığından uyanamadığım zamanlarda devamsızlık yaparım.					
33	Okulda fazla arkadaşım olmadığı için devamsızlık yaparım.					
34	Bazı öğretmenlerim benimle ilgilenmediği için devamsızlık yaparım.					
35	Hiçbir okula uzak olduğum için devamsızlık yaparım.					
36	Dersler ilgimi çekmediği ve sıkıcı geçtiği için devamsızlık yaparım.					
37	Ailem baskı yaptığı için buna tepki olarak devamsızlık yaparım.					
38	Zor dersler üst üste geldiği zaman devamsızlık yaparım.					
39	Arkadaşlarımla oyun oynamak için devamsızlık yaparım.					
40	Okula alışamadığım için devamsızlık yaparım.					
41	Öğretmenimden şiddet gördüğüm için devamsızlık yaparım.					
42	Maddi sıkıntılar yüzünden çalışmak zorunda olduğum için devamsızlık yaparım.					
43	Okulu sevmediğim için devamsızlık yaparım.					
44	LYS/YGS'ye hazırlanmak için devamsızlık yaparım.					
45	Dersler erken saatte başladığından uyanamadığım zamanlarda devamsızlık yaparım.					

Yukarıda belirtilen nedenler dışında başka bir nedeniniz varsa lütfen belirtiniz.

Ek 3: Veri Toplama ve Anket İzni

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E-45333631-301.06-00000922527

23.02.2024

Konu : Veri Toplama ve Anket İzni

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: Aksaray İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 20.02.2024 tarih ve 76490249.605.01.97151832 sayılı yazısı.

Aksaray İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün veri toplama ve anket izni ile ilgili yazısı yazımız ekinde gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ömer KÖSE Rektör
Yardımcısı

Ek: İlgi Yazı Örneği

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/aksaray-universitesi-ebys> Adres: Adana yolu
üzeri e 90 karayolu 7. km merkez
kampüs-68000-aksaray
Telefon No: 03822883128 Faks No: 038228831

QRKOD

Ek 4: Devamsızlık Nedenleri Formu Kullanım İzni İçin Alınan Mail Görseli

ÖB Özge Öztekin Bayır<[REDACTED]>
Kime: Siz

Yanıtla Tümünü yanıtla İlet 28.09.2023 Per 00:25

Okan bey, formu tezinizde kullanmanızda herhangi bir sakınca yoktur.

İyi çalışmalar

Ek 5: Etik İlkeler Onay Belgesi

Aksaray Üniversitesi- Aksaray Üniversitesi Rektörlüğü
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Tarih: 27/10/2023 14:34

E0000881225

T.C.

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Sayı : E-34183927-000-00000881225

Konu : Başvurunuz Hk.

Sayın: Ahmet Okan ÖCAL

“Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenci Devamsızlığının Nedenleri” başlıklı 2023/06-20 protokol numaralı başvuru 23.10.2023 tarihli toplantıda kurulumuz tarafından incelenmiş, Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurulu Yönergesi’nde belirtilen etik ilkelere **uygun olduğuna** toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Necmettin AYGÜN

Aksaray Üniversitesi

İnsan Araştırmaları Etik Kurul

Başkanı

Tez Değerlendirme Formu

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ TEZ DEĞERLENDİRME FORMU		
Öğrencinin Adı Soyadı:		EVET
Kapak		
1	Tez başlığı, tutanaktaki başlıkla aynı mı?	
2	Kapakdaki ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	
3	Kapak format kılavuzdaki kapak formatına uygun mu?	
4	Kapakta yazılan tüm yazılar doğru olarak verilmiş mi?	
İçindekiler		
5	Sayfa numaraları tam verilmiş mi?	
6	Şekil, çizelge vb. listeleri verilmiş mi? Sıralaması doğru mu?	
7	Özet, abstract, giriş, sonuçlar vb. bölümler var mı?	
8	Yazım hataları kontrolü yapıldı mı?	
Giriş		
9	Hazırlanan tezin önemini anlatıyor mu?	
10	İkinci ve üçüncü dereceden başlık içermemeli kuralına uyuldu mu?	
Özet/Abstract		
11	Kılavuza uygun mu?	
12	Ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	
13	Özet; tek sayfa, tek aralık, tek paragraf kuralına uygun olarak yazıldı mı?	
14	Bilim kodu, sayfa adedi, anahtar kelimeler ve tez danışmanı yazıldı mı?	
Kaynakça		
15	Kaynakların tamamına metin içinde atıf yapıldı mı?	
16	Kaynak formatı kılavuzdaki kaynak formatına uygun olarak hazırlanmış mı?	
17	Atıf formatı kılavuzdaki atıf formatına uygun mu?	
Atıf Yöntemi APA 7 ☐ CMS ☐ İSNAD ☐		
Genel Değerlendirme		
18	Etik beyan açıklaması okundu, uyuldu ve imzalandı mı?	
19	Kabul/Onay sayfası kılavuzdaki formata uygun olarak düzenlenmiş mi?	
20	Kabul /Onay sayfasında belirtilen oy birliği/oy çokluğu seçeneklerinden uygun olanı savunmayla tutarlı olacak şekilde belirlenmiş mi?	
21	Sayfa kenar boşlukları ve sayfa numaraları kılavuzdaki formatına uygun mu?	
22	Paragraf boşlukları ve metin satır aralığı kılavuza uygun olacak şekilde düzenlenmiş mi?	
23	Başlık yazımları kılavuzdaki başlık formatlarına uygun mu?	
24	Yazı tipi ve boyutu kılavuzdaki yazı tipi ve boyutu formatına uygun mu?	
25	Şekil, çizelge vb. açıklama ve numaralandırmaları kılavuzdaki formata uygun olarak yazılmış mı?	

İmza:

Danışman Adı Soyadı: